

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

МУЛЯВКА ДМИТРО ГРИГОРОВИЧ

УДК 342.951 (477)

**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИВАТНОЇ
ДЕТЕКТИВНОЇ (РОЗШУКОВОЇ) ТА НЕДЕРЖАВНОЇ
ОХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

Спеціальність 12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора юридичних наук

Тернопіль – 2020

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Університеті державної фіскальної служби України.

Науковий консультант – доктор юридичних наук, професор
Шопіна Ірина Миколаївна,
Львівський державний університет внутрішніх
справ,
професор кафедри адміністративно-правових
дисциплін.

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор
Колпаков Валерій Костянтинович,
Запорізький національний університет,
завідувач кафедри адміністративного
і господарського права;

доктор юридичних наук, професор
Гречанюк Сергій Костянтинович,
Державна кримінально-виконавча служба
України,
начальник Департаменту з питань
виконання кримінальних покарань;

доктор юридичних наук, доцент,
заслужений юрист України
Резнік Олег Миколайович,
Сумський державний університет,
заступник директора з наукової роботи
Навчально-наукового інституту права.

Захист відбудеться «18» грудня 2020 р. об 12⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 58.082.04 у Західноукраїнському національному університеті за адресою: 46009, м. Тернопіль, вул. Львівська, 11а, зал засідань.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Західноукраїнського національного університету за адресою: 46009, м. Тернопіль, вул. Бережанська, 4.

Автореферат розіслано «18» листопада 2020 року.

**Т.в.о. вченого секретаря
спеціалізованої вченої ради**

В. В. Савенко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Побудова в Україні правової соціальної держави, зміцнення демократичних відносин, зростання національної економіки та вільних конкурентних відносин потребують досконалого правового регулювання функціонування правоохоронної сфери. Нині довіра населення до органів держави, особливо правоохоронних, є надзвичайно низькою: за результатами опитування, проведеного соціологічною службою Центру Разумкова, станом на лютий 2020 р. більшість громадян не довіряла державному апарату (77%), судовій системі загалом (76%), місцевим судам (71%), прокуратурі (68%), Спеціалізованій антикорупційній прокуратурі (66%), Національному антикорупційному бюро України (65%), Національному агентству з питань запобігання корупції (65%), Уряду України (64,5%), Верховному Суду (64%), Вищому антикорупційному суду України (64%), Конституційному Суду України (60,5%). Неефективність організації діяльності антикорупційних органів і недостатній правовий захист громадян призвели до того, що, за міжнародним індексом конкурентоспроможності (*Global Competitiveness Index*), Україна посіла 81-ше місце після Таджикистану та Бразилії, перебуваючи при цьому перед Бутаном та Тринідадом і Тобаго, за індексом сприйняття корупції (*Corruption Perceptions Index*) – 120-те місце, поділивши його з такими африканськими країнами, як Ліберія, Малі та Малаві.

Однією з причин гальмування розвитку цивілізованих демократичних відносин в Україні є виражена тенденція до збереження домінантного впливу держави у правоохоронній сфері. Уже кілька десятиліть поспіль зберігається парадоксальна ситуація у сфері правового забезпечення охоронної діяльності, коли у складі правоохоронного органу – Національної поліції України – функціонує поліція охорони (до 2015 року – міліція), яка конкурує з іншими охоронними підприємствами, а ліцензії на право здійснення охоронної діяльності цим конкурентам видає Міністерство внутрішніх справ України.

Ще складнішою є ситуація у сфері приватної детективної діяльності: кількість суб'єктів господарської діяльності, які надають послуги відповідно до КВЕД України 2010 «Проведення розслідувань», що охоплює діяльність з розслідування та діяльність детективів, а також будь-яку діяльність приватних детективів, незалежно від типу клієнта або цілей розслідування (код 80.30), за різними підрахунками, становить від 5–7 тис. до 25–30 тис. За запитом «детективні послуги Київ» у пошуковій системі Google можна отримати 177 тис. результатів, переважно реклами діяльності приватних детективів, які працюють як індивідуально, так і у складі приватних підприємств. Однак уже 20 років спроби затвердити закон про приватну детективну діяльність так і залишаються безуспішними.

Отже, можна констатувати значну тінізацію відносин на ринку охоронних та приватних детективних послуг, існування на ньому корупційних ризиків, недостатній рівень захисту як самих суб'єктів приватної детективної і недержавної охоронної діяльності, так і їх клієнтів.

Вирішення проблем, які виникають у сфері правового забезпечення приватної детективної і недержавної охоронної діяльності, має відбуватися у межах та засобами адміністративного і частково інформаційного права, оскільки потребує з'ясування роль цих суб'єктів у правоохоронній сфері, особливості їх адміністративно-правового статусу, адміністративно-правові засоби забезпечення їх діяльності, особливості додержання ними професійної таємниці тощо. Дисертаційне дослідження ґрунтується на теоретико-методологічних засадах адміністративного, фінансового та інформаційного права, вироблених такими вченими, як В. Авер'янов, Ю. Аністратенко, О. Андрійко, О. Бандурка, А. Берлач, К. Беляков, Ю. Битяк, В. Білоус, О. Боднарчук, О. Бригінець, В. Гаращук, І. Голосніченко, С. Гречанюк, Є. Додін, Р. Калюжний, Л. Касьяненко, І. Катеринчук, Т. Коломоець, В. Колпаков, А. Комзюк, Б. Кормич, М. Корнієнко, І. Криницький, В. Курило, С. Кузніченко, О. Кузьменко, А. Куліш, Є. Курінний, Т. Мацелик, Н. Литвин, Я. Лазур, Д. Лук'янець, Д. Лученко, Н. Матюхіна, О. Миколенко, Р. Миронюк, Т. Мінка, О. Музичук, Н. Нижник, Н. Новицька, А. Новицький, О. Нікітенко, Ю. Оніщик, Є. Петров, Д. Приймаченко, Н. Рибалка, О. Рябченко, В. Скрипнюк, С. Стеценко, В. Тильчик, О. Тильчик, А. Француз, Н. Христинченко, І. Шопіна. У роботі проаналізовано дисертаційні дослідження на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук, зокрема: Д. Бездітка «Договір охорони життя та здоров'я фізичної особи (тілоохоронництва) за законодавством України», О. Єщук «Адміністративно-правове регулювання охоронної діяльності в Україні» (2011 р.), В. Клименка «Адміністративно-правовий статус Державної служби охорони при Міністерстві внутрішніх справ України» (2014 р.), В. Куріла «Організаційно-правові засади надання охоронних послуг» (2002 р.), М. Мазепи «Адміністративно-правові засади правоохоронної діяльності Державної служби охорони при МВС України» (2012 р.), В. Остаповича «Державний контроль у сфері охоронної діяльності суб'єктів господарювання: адміністративно-правові аспекти» (2014 р.), А. Сачаво «Адміністративно-правові основи діяльності приватних охоронних структур та їх взаємодія з ОВС України» (2004 р.), О. Угровецького «Організаційно-правові засади охоронної діяльності Державної служби охорони при МВС України» (2004 р.), О. Шелухіна «Адміністративно-правові засади діяльності недержавних охоронних структур та служб безпеки» (2017 р.), С. Юрка «Недержавна охоронна і правоохоронна діяльність в Україні» (2017 р.). Методологічними засадами роботи слугували й концептуальні основи недержавної правоохоронної діяльності, її співвідношення з правоохоронною діяльністю держави, підходи до сутності правоохоронної системи, вироблені у докторських дисертаціях А. Куліша «Правоохоронна система України: адміністративно-правові засади організації та функціонування» (2009 р.), М. Завального «Адміністративно-правові засади діяльності та взаємодії державних та недержавних суб'єктів правоохорони в Україні» (2018 р.), Л. Чистоклетова «Адміністративно-правове забезпечення безпеки суб'єктів господарювання в Україні» (2016 р.). Поряд з тим адміністративно-правове забезпечення приватної детективної і недержавної охоронної діяльності у їх системному взаємозв'язку ще не було предметом монографічного наукового дослідження.

Зазначене й зумовило потребу у вивченні проблеми адміністративно-правового забезпечення приватної детективної та недержавної охоронної діяльності в Україні і слугує підтвердженням актуальності теми дисертаційної роботи.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Роботу виконано відповідно до розділу 3 Стратегії комунікацій у сфері запобігання та протидії корупції, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2017 р. № 576-р; п. 52, 55, 56 Плану заходів з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2015 р. № 1393-р; напряму 1 Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 травня 2017 р. № 504-р; п. 1, 14 розділу 2 Стратегії розвитку наукових досліджень Національної академії правових наук України на 2016–2020 роки, схваленої постановою загальних зборів Національної академії правових наук України від 3 березня 2016 р. Дисертація є складовою науково-дослідної теми «Формування нової парадигми оперативно-розшукової діяльності в контексті забезпечення економічної безпеки України» (державний реєстраційний номер УкрНТІ: 0115U004155). Тема дисертації затверджена вченою радою Національного університету державної податкової служби України 29 вересня 2015 р. (протокол № 2) та уточнена вченою радою Університету державної фіскальної служби України 28 березня 2019 р. (протокол № 3).

Мета і завдання дослідження. *Мета* дисертаційної роботи полягає в тому, щоб на основі комплексного аналізу доктринальних джерел, законодавства України та зарубіжних держав, а також правозастосовної практики охарактеризувати сутність та особливості адміністративно-правового забезпечення приватної детективної (розшукової) і недержавної охоронної діяльності та запропонувати шляхи вдосконалення адміністративно-правових актів в окресленій сфері.

Для реалізації зазначеної мети необхідно виконати такі *завдання*:

– визначити концептуальні підходи до розгляду приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності як категорії наукового пізнання;

– з'ясувати особливості методології дослідження сутності адміністративно-правового забезпечення приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності;

– охарактеризувати трансформацію наукових поглядів і теоретичних узагальнень щодо адміністративно-правового забезпечення приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності;

– визначити адміністративно-правові принципи приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності;

– охарактеризувати об'єкт та суб'єктів адміністративно-правового забезпечення приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності;

- висвітлити функції адміністративно-правового забезпечення приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності;
- з'ясувати види адміністративно-правового забезпечення приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності;
- систематизувати адміністративно-правові засоби забезпечення приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності;
- окреслити адміністративно-правові засади соціального контролю за злочинністю, здійснюваного суб'єктами приватної детективної та недержавної охоронної діяльності;
- простежити генезу адміністративно-правових гарантій законності приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності;
- окреслити проблеми законотворчої діяльності у сфері приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності;
- охарактеризувати сучасний стан розвитку адміністративно-правового забезпечення приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності;
- висвітлити сутність та особливості категорії «професійна таємниця»;
- з'ясувати види інформації з правовим режимом, що не передбачає відкритий доступ, у діяльності досліджуваних суб'єктів;
- охарактеризувати заборони та обмеження у використанні інформації, що містить професійну таємницю приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності;
- обґрунтувати напрями підвищення ефективності гарантій законності додержання професійної таємниці приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності;
- охарактеризувати зарубіжний досвід правового забезпечення приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності;
- виявити особливості взаємодії суб'єктів приватної детективної та недержавної охоронної діяльності у сферах протидії вчиненню податкових та корупційних злочинів (правопорушень);
- охарактеризувати концептуальні засади підвищення правової культури приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності;
- сформулювати перспективи розвитку адміністративно-правового забезпечення приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності в Україні.

Об'єкт дослідження – суспільні відносини, що виникають під час адміністративно-правового забезпечення приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності.

Предметом дослідження є адміністративно-правове забезпечення приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності.

Методи дослідження. Методологічною основою дисертаційного дослідження слугувало поєднання особливих і специфічних прийомів та способів одержання наукового результату, об'єднаних системним підходом до розкриття сутності розглянутих правових феноменів та процесів. *Метод дворівневого аналізу систем* дав змогу на теоретичному та емпіричному рівнях дослідити концептуальні

підходи до розгляду приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності як категорії наукового пізнання, а також з'ясувати особливості методології дослідження сутності адміністративно-правового забезпечення приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності (підрозділи 1.1, 1.2). *Методи аналізу та синтезу* використано під час характеристики наукових поглядів і теоретичних узагальнень щодо адміністративно-правового забезпечення приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності, визначення адміністративно-правових принципів приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності, а також дослідження сучасного стану розвитку адміністративно-правового забезпечення приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності (підрозділи 1.3, 1.4, 3.4). *Структурно-функціональний метод* дав змогу визначити особливості об'єкта, суб'єктів, функцій, видів і засобів адміністративно-правового забезпечення приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності (підрозділи 2.1–2.4). *Юридично-герменевтичний метод* дозволив осмислити правову дійсність у сфері соціального контролю за злочинністю, здійснюваного суб'єктами приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності, визначити сутність та особливості категорії «професійна таємниця», з'ясувати види інформації з особливим правовим режимом доступу, а також сформулювати концептуальні засади підвищення правової культури приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності (підрозділи 3.1, 4.1, 4.2, 5.3). Використання *синергетичного та історико-правового методів* дало змогу розглянути як еволюційне ціле генезу адміністративно-правових гарантій законності приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності (підрозділи 3.2, 3.3). *Метод інтерпретації* дав можливість з'ясувати сутність заборон і обмежень у використанні інформації, що містить професійну таємницю приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності, а також визначити напрями підвищення ефективності гарантій законності додержання професійної таємниці приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності (підрозділи 4.3, 4.4). *Компаративно-правовий метод* використано під час аналізу зарубіжного досвіду у досліджуваній сфері (підрозділ 5.1). *Метод узагальнення судової практики* дозволив визначити проблеми правового регулювання функціонування суб'єктів приватної детективної (розшукової) та недержавної правоохоронної діяльності (підрозділи 2.4, 4.3). *Метод правового моделювання та формально-догматичний метод* дали змогу дослідити особливості взаємодії суб'єктів приватної детективної та недержавної охоронної діяльності у сферах протидії вчиненню податкових і корупційних злочинів (правопорушень) та визначити перспективи розвитку адміністративно-правового забезпечення приватної детективної (розшукової) і недержавної охоронної діяльності в Україні (підрозділи 5.2, 5.4).

Науково-теоретичне підґрунтя дослідження становлять теоретичні роботи фахівців у галузі філософських, правових (теорії та історії права, конституційного права, адміністративного права і процесу, фінансового, інформаційного, цивільного, господарського, трудового, кримінального та інших галузей права),

психологічних, педагогічних, соціологічних наук, науки державного управління та інших галузей наукових знань.

Нормативною основою дослідження слугували Основний Закон України, закони України «Про охоронну діяльність» (далі – Закон № 4616-VI), «Про Національну поліцію», «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації», «Про захист персональних даних», «Про участь громадян в охороні громадського порядку і державного кордону» (далі – Закон № 1835-III), «Про ліцензування видів господарської діяльності», «Про запобігання корупції», а також 13 законопроектів, покликаних легалізувати приватну детективну (розшукову) діяльність, що перебували на розгляді у Верховній Раді України з 2000 до 2020 р.

Емпіричну основу дослідження становлять правозастосовна діяльність органів публічного адміністрування, професійних асоціацій суб'єктів приватної детективної та недержавної охоронної діяльності, матеріали соціологічних досліджень, статистичні дані Державної служби статистики України, Міністерства внутрішніх справ України, звіти міжнародних організацій, політико-правова публіцистика та інформаційно-довідкові видання.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що у дисертації на основі опрацювання теоретико-методологічних джерел та практики правозастосування запропоновано концепцію адміністративно-правового забезпечення приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності та розроблено адміністративно-правове підґрунтя вдосконалення актів адміністративного законодавства у досліджуваній сфері. За результатами дослідження сформульовано низку узагальнень, висновків, пропозицій, що характеризують наукову новизну дослідження, зокрема:

уперше:

– запропоновано періодизацію розвитку наукових поглядів на адміністративно-правове забезпечення недержавної охоронної та приватної детективної діяльності в Україні, що охоплює три етапи: перший (1991–2001 рр.) – етап подолання впливу радянської концепції співвідношення інтересів людини і держави, розбудова національних теоретико-методологічних засад правоохоронної діяльності; другий (2002–2014 рр.) – формування національних доктрин і концепцій щодо статусу державних органів в аспекті виконання ними правоохоронних функцій, зміцнення концепції сервісної держави; третій етап (2014 – дотепер) – подолання негативного впливу радянської концепції домінування держави у правоохоронній сфері, активний розвиток законотворчої роботи, спрямованої на визначення та легалізацію правового статусу суб'єктів господарювання, громадських об'єднань та інших суб'єктів громадянського суспільства як носіїв правоохоронної функції;

– здійснено розмежування категорій «принципи адміністративно-правового забезпечення» і «принципи приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності» за юридично-герменевтичним критерієм і обґрунтовано, що перша із них є більш широким за своїм змістом феноменом і частково включає до себе принципи, які охоплюють другу категорію. Поряд з тим не всі принципи недержавної охоронної та приватної детективної діяльності є за своєю сутністю принципами адміністративно-правового забезпечення: деякі з них не мають правового характеру, а пов'язані з іншими сферами людської діяльності,

вивчаються іншими галузевими науками (принципи фізіології і професійної психології, економічні принципи тощо);

– визначено суттєві властивості об'єкта адміністративно-правового забезпечення приватної детективної та недержавної охоронної діяльності, які полягають у тому, що: а) виникнення вказаного об'єкта можливе лише в умовах ринкової економіки, без панування держави у всіх сферах економічної діяльності і без заборони приватної власності на засоби виробництва; б) для об'єкта адміністративно-правового забезпечення приватної детективної і недержавної охоронної діяльності характерним є поєднання інтересів держави, органів місцевого самоврядування, учасників господарських відносин, громадянського суспільства та людини (громадянина). Кожен з цих суб'єктів має свій інтерес, пов'язаний зі здійсненням приватної детективної або недержавної охоронної діяльності: від зміцнення правопорядку у суспільстві до охорони таємниці свого приватного життя; в) об'єкт адміністративно-правового забезпечення недержавної охоронної діяльності не знайшов свого закріплення у Законі № 4616-VI, хоча деякі його риси можна встановити шляхом аналізу дефініцій охорони майна та фізичних осіб у ст. 1 цього Закону. Ураховуючи досвід законотворчої діяльності в Україні та національні традиції правового регулювання суспільних відносин, було б доцільно визначити об'єкт адміністративно-правового забезпечення приватної детективної та недержавної охоронної діяльності у преамбулі відповідних законів;

– обґрунтовано, що суб'єкти приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності, з урахуванням їх адміністративно-правового статусу, можуть брати участь у досягненні щонайменше двох цілей соціального контролю за злочинністю, які характеризуються наявністю публічного інтересу до їх досягнення: компенсувати недостатність використовуваних органами держави засобів протидії злочинності та правопорушенням за рахунок розширення спектра правоохоронних послуг; а також стримування деліктності у суспільстві за рахунок використання методів моделі колективної ефективності;

удосконалено:

– розуміння концептуальних підходів до розгляду приватної детективної (розшукової) і недержавної охоронної діяльності як категорії наукового пізнання на основі встановлення смислових підстав їх юридичного дискурсу та системних зв'язків між недержавною правоохоронною діяльністю як надсистемою і приватною детективною та недержавною охоронною діяльністю як підсистемами, з використанням дворівневого аналізу систем на теоретичному та емпіричному рівнях;

– визначення поняття «адміністративно-правове забезпечення приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності», яке запропоновано трактувати як базоване на людиноцентристському підході структурування суспільних відносин, пов'язаних із наданням приватних детективних (розшукових) та охоронних послуг, з метою реалізації гарантій законності вказаних видів діяльності, розвитку підприємницької діяльності та вільної конкуренції недержавних суб'єктів правоохорони;

– систематизацію видів адміністративно-правового забезпечення приватної детективної (розшукової) і недержавної охоронної діяльності та надано їх характеристики;

– обґрунтування переваг інструментального підходу у дослідженні адміністративно-правових засобів забезпечення приватної детективної і недержавної охоронної діяльності, що пояснюються, зокрема: а) можливістю розглянути адміністративно-правові норми, якими регулюється недержавна охоронна та приватна детективна діяльність, як сукупність правових засобів, спрямованих на досягнення цілей адміністративно-правового регулювання у правоохоронній сфері; б) поєднанням у межах інструментального підходу аксіологічних, онтологічних, соціологічних та соціально-психологічних елементів, що дає змогу простежити створення адміністративно-правових засад приватної детективної діяльності в умовах відсутності легалізації останньої на законодавчому рівні; в) можливістю моделювати напрями законотворчої роботи за результатами наукового аналізу у межах інструментального підходу;

– розуміння гарантій законності приватної детективної та недержавної охоронної діяльності, що розглядаються як сукупність інституційних, політичних і правових умов, за яких забезпечується додержання вимог законів та підзаконних правових актів, якими регламентуються вказані види діяльності, і надана їх характеристика;

– систематизацію змісту 13 проектів законів України про приватну детективну (розшукову) діяльність (послуги), які перебували на розгляді у Верховній Раді України у період з 2000 до 2020 р., і зроблено висновок, що розвитку законотворчої діяльності були притаманні такі тенденції: а) спроби фактично підпорядкувати приватних детективів органам міліції, встановивши для них обов'язок виконувати певні розпорядження працівників міліції, пов'язані з охороною громадського порядку та протидією злочинності (правопорушенням); б) наділення приватних детективів правом застосовувати заходи фізичного впливу та використовувати особисту вогнепальну зброю; в) надання приватним детективам змоги використовувати інформацію з обмеженим доступом, володільцями/розпорядниками якої є правоохоронні органи держави; г) встановлення обов'язку приватних детективів повідомляти компетентні органи про вчинення кримінальних деліктів; д) прогалини у визначенні процедур та предмета контролю за діяльністю приватних детективів;

– характеристику сучасного стану розвитку адміністративно-правового забезпечення приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності, на основі якої визначено, що основними адміністративно-правовими засобами, які мають використовуватися для вирішення наявних проблем, повинні стати нормотворчі засоби, а крім того, ліцензування приватної детективної діяльності, її сертифікація, а також заходи, пов'язані з реалізацією адміністративно-юрисдикційних повноважень правоохоронних органів у сфері контролю за здійсненням приватної детективної (розшукової) діяльності;

– перелік заборон та обмежень щодо використання інформації, що містить професійну таємницю приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної

діяльності, який систематизовано за ознакою галузей права, якими вони встановлюються;

– підходи до взаємодії суб'єктів приватної детективної та недержавної охоронної діяльності у сферах протидії вчиненню податкових і корупційних злочинів (правопорушень), яка має здійснюватися на трьох рівнях: а) внутрішня взаємодія суб'єктів недержавної правоохоронної діяльності між собою під час вирішення завдань, пов'язаних з охороною громадського порядку, зміцненням законності у сфері їх функціональних обов'язків; б) зовнішня взаємодія, у якій один суб'єкт представляє правоохоронний орган держави, а інший чи інші – недержавні правоохоронні органи, зокрема ті, що здійснюють державну охоронну та приватну детективну діяльність; в) взаємодія між представниками як державних, так і недержавних правоохоронних структур із залученням інших суб'єктів, зокрема об'єднань громадян з охорони громадського порядку, міжнародних організацій представників правоохоронних органів, органів державної влади та місцевого самоврядування;

дістали подальшого розвитку:

– розуміння змісту поняття «професійна таємниця», що розглянуто як поєднана системними зв'язками сукупність двох складових правової та етичної;

– обґрунтування потреби у врегулюванні на законодавчому рівні особливостей «створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони і захисту конфіденційної інформації» у процесі надання охоронних та приватних детективних послуг, процедур захисту персональних даних клієнтів та інших осіб, а також алгоритм дій у разі отримання інформації щодо вчинення клієнтом кримінальних проступків та злочинів;

– розуміння правової культури приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності як окремого різновиду загальної культури, який формується у представників зазначених професій під час навчання та безпосереднього здійснення професійної діяльності, і запропоновано заходи, спрямовані на її підвищення;

– класифікація функцій адміністративно-правового забезпечення недержавної охоронної та приватної детективної діяльності за епістемологічним критерієм, яка містить організаційну, контрольну, стимулюючу і захисну функції;

– напрями підвищення ефективності гарантій законності додержання професійної таємниці приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності, які охоплюють здійснення низки правових, організаційних та педагогічно-просвітницьких заходів;

– аргументація щодо доцільності законодавчого врегулювання організації, ліцензування, здійснення приватної детективної (розшукової) діяльності та контролю за наданням приватних детективних послуг, що знайшло своє позитивне підтвердження в таких державах, як Велика Британія, Ізраїль, Іспанія, Італія, Індія, Канада, Киргизстан, Латвія, Литва, Молдова, Мексика, Німеччина, Норвегія, Португалія, Сполучені Штати Америки, Франція, Японія;

– пропозиції та рекомендації щодо внесення змін та доповнень до законів України «Про охоронну діяльність», «Про Національну поліцію», «Про захист персональних даних», «Про ліцензування видів господарської діяльності», «Про

запобігання корупції», а також аргументація щодо необхідності у прийнятті Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність».

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані у дисертації положення та висновки застосовано та у майбутньому можуть бути використані у:

– *законотворчості* – для удосконалення чинних та під час розробки нових нормативно-правових актів у сфері недержавної охоронної та приватної детективної діяльності (*довідка Комітету з питань правоохоронної діяльності Верховної Ради України № 147δ9/9-5i від 25.08.2020*);

– *науково-дослідній сфері* – для детального та розгалуженого вивчення проблем адміністративно-правового забезпечення приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності (*акт впровадження Державного науково-дослідного інституту МВС України від 05.06.2020*);

– *правозастосовній діяльності* – для вдосконалення організації приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності (*акт впровадження Міжнародної асоціації розслідувачів та експертів з кризових ситуацій від 16.04.2020*);

– *навчальному процесі* – для підготовки та проведення лекційних, семінарських занять під час викладання дисциплін «Правове регулювання приватної детективної (розшукової) діяльності», «Спеціальна техніка у приватній детективній (розшуковій) діяльності», а також запатентованого дисертантом авторського курсу «Приватна детективна (розшукова) діяльність» (*акт впровадження у навчальний процес Університету державної фіскальної служби України від 25.03.2020*; *Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір наукового характеру «Програма курсів підвищення кваліфікації за спеціальністю «Приватна детективна (розшукова) діяльність» Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 18.05.2018 № 79097*).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційне дослідження виконано дисертантом самостійно. Узагальнення, формулювання, дефініції, пропозиції та рекомендації, які становлять частину дисертаційного дослідження, є результатом індивідуальної та самостійної роботи автора. Наукові концепції, доктрини, уточнення, визначення, які є інтелектуальною власністю співавторів, у роботі не використовувалися.

Апробація результатів дослідження. Результати, узагальнення, висновки щодо вивчення предмета дослідження загалом, окремі їх елементи та рекомендації було оприлюднено на таких науково-практичних конференціях та семінарах: «Приватна детективна (розшукова) діяльність в Україні: проблеми та перспективи» (м. Ірпінь, 31 січня 2018 р.); «Теоретичні та практичні проблеми правового регулювання суспільних відносин» (м. Харків, 18–19 січня 2019 р.); «Актуальні проблеми реформування системи законодавства України» (м. Запоріжжя, 25–26 січня 2019 р.); «Пріоритетні напрямки розвитку правової системи України» (м. Львів, 25–26 січня 2019 р.); «Правові та організаційно-тактичні аспекти оперативно-розшукової діяльності у сфері забезпечення економічної безпеки України» (м. Ірпінь, 29 січня 2019 р.); «Держава і право в умовах глобалізації: реалії та перспективи» (м. Дніпро, 1–2 лютого 2019 р.); «Податкова міліція: 21 рік

на захисті економічної безпеки держави» (м. Ірпінь, 6 лютого 2019 р.); «Верховенство права у процесі державотворення та захисту прав людини в Україні» (м. Одеса, 8–9 лютого 2019 р.); «Фіктивне підприємництво як інструмент вчинення злочинів економічного спрямування» (м. Ірпінь, 25 лютого 2019 р.); «Економічна безпека держави: проблеми теорії та практики правоохоронного забезпечення» (м. Ірпінь, 30 березня 2019 р.); «Економічна безпека держави: проблеми теорії та практики правоохоронного забезпечення» (м. Ірпінь, 30 березня 2019 р.); «Формування нової парадигми кримінально-процесуальної та оперативно-розшукової діяльності в системі забезпечення економічної безпеки держави» (м. Ірпінь, 16 жовтня 2019 р.); «Міжнародні стандарти приватних розслідувань» (м. Ірпінь, 26–27 жовтня 2019 р.); «Сучасні питання розвитку приватної детективної (розшукової) діяльності в Україні» (м. Ірпінь, 24–25 січня 2020 р.); «Modern Scientific and Technical Methods of Management Information Flow and their Influence on the Development of Society» (м. Франкфурт-на-Майні (Німеччина), 24–25 лютого 2020 р.); «Goal and Role of World Science in Modernity» (м. Гельсінкі (Фінляндія), 9–10 березня 2020 р.).

Публікації. Результати аналізу сутності предмета дослідження висвітлено у 50 наукових працях автора, серед яких: одна одноосібна і чотири колективних монографії; 30 наукових статей, з яких 21 – опублікована у фахових виданнях України з юридичних наук, дев'ять статей – в іноземних фахових наукових виданнях (три з них – у наукових виданнях, що індексуються міжнародною наукометричною базою SCOPUS); 15 тез – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій, а також Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір наукового характеру «Програма курсів підвищення кваліфікації за спеціальністю «Приватна детективна (розшукова) діяльність» Міністерства економічного розвитку і торгівлі України.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з анотації, вступу, п'яти розділів, логічно об'єднаних у двадцять підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 510 сторінок, з них основного тексту – 390 сторінок. Список використаних джерел налічує 564 найменування. Додатки розміщено на 39 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** визначено актуальність теми дисертаційного дослідження, висвітлено її зв'язок з науковими програмами, планами, темами, сформульовано мету, завдання, об'єкт і предмет, охарактеризовано методи наукового пізнання, які використовувалися у процесі розслідування, особливості правової, теоретико-методологічної та емпіричної бази дослідження, розкрито наукову новизну дисертації, практичне значення отриманих результатів, відомості про оприлюднення результатів дослідження, наявність публікацій за темою дисертації, структуру й обсяг роботи.

Розділ 1 «Теоретико-методологічні та адміністративно-правові підходи до приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності» містить чотири підрозділи, у яких розкрито особливості концептуальних підходів

до розгляду приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності як категорії наукового пізнання, охарактеризовано методологію дослідження сутності адміністративно-правового забезпечення приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності, визначено особливості трансформації наукових поглядів і теоретичних узагальнень щодо адміністративно-правового забезпечення приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності, а також висвітлено сутність адміністративно-правових принципів приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності.

У підрозділі 1.1 *«Концептуальні підходи до розгляду приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності як категорії наукового пізнання»* розглянуто особливості наукових підходів до розкриття сутності правоохоронної діяльності та встановлено, що, незважаючи на майже 30 років, які минули з моменту першого обґрунтування існування недержавної правоохоронної діяльності, в українській правовій науці її концепція, на жаль, ще не стала загально визнаною, попри велику кількість наукових праць у цій сфері. Аргументовано, що причини цього явища перебувають у площині занадто повільного руху України до розвинених демократичних відносин та існування у багатьох сферах суспільних відносин рудиментів радянського способу сприйняття сутності відносин людини і держави як беззаперечного та беззастережного підкорення особистості державній волі, визнання громадянина безсловесним «гвинтиком» у державному механізмі, що може мати лише ті інтереси у сфері правоохорони, які йому дозволяє держава. Проблематика недержавної правоохоронної діяльності розробляється в українській правовій науці з 1992 року, і за цей час напрацьовано досить велику теоретико-методологічну базу, яка містить кілька десятків варіантів визначення поняття «недержавна правоохоронна діяльність», численні спроби класифікувати недержавні правоохоронні органи (організації, суб'єктів, які здійснюють недержавну правоохоронну діяльність), формулювання цілей і завдань указанного виду діяльності та інші суттєві для формування будь-якої цілісної правової концепції особливості досліджуваного феномена. При цьому належність суб'єктів, які здійснюють приватну детективну та недержавну охоронну діяльність, до кола суб'єктів недержавної охоронної діяльності була вперше доведена ще у 1992 році, і за майже три десятиліття, які минули з того часу, ця аргументація лише посилювала доцільність і логічність зазначеної позиції. Розглядати приватну детективну та недержавну охоронну діяльність як категорію наукового пізнання доцільно з урахуванням системних зв'язків указаних видів діяльності з явищем більш узагальненого характеру – недержавною правоохоронною діяльністю, яка має вважатися щодо них надсистемою.

У підрозділі 1.2 *«Методологія дослідження сутності адміністративно-правового забезпечення приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності»* з'ясовано сутність методології – сукупності способів і прийомів наукового пізнання, комплексне і науково коректне використання яких дає змогу визначити закономірності, притаманні досліджуваним явищам і процесам, та окреслити перспективи та моделі їх подальшого розвитку. Аргументовано, що особливо важливим під час вибору методології дослідження є

розмежування прийомів і способів наукового пізнання, притаманних адміністративному праву, і методів наукових досліджень, які належать до сфери інших галузевих правових наук. Обґрунтовано, що особливістю методології дослідження адміністративно-правового забезпечення приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності є синкретичний характер методів та засобів наукового пізнання, що детерміновано комплексним характером багатьох правових норм, які регулюють відносини, пов'язані зі здійсненням указаних видів діяльності. У цих нормах органічно поєднуються елементи норм адміністративного, інформаційного, податкового, цивільного, господарського права, відповідно, для достовірності отриманих висновків та узагальнень доцільно використовувати інструментарій як публічно-правових, так і приватноправових галузей права. Виокремлено особливості адміністративно-правового забезпечення приватної детективної та недержавної охоронної діяльності: належність правовідносин у досліджуваній сфері до системи публічного управління (публічний характер адміністративно-правового забезпечення зумовлений тим, що його предметом стають не всі суспільні відносини, а лише ті з них, які є корисними (потрібними) широким верствам населення, що виникають у життєдіяльності великої кількості суб'єктів і предметом яких є не індивідуальне, а суспільне благо. Такі відносини притаманні системі, у якій одним із суб'єктів є орган публічного управління); регулювання визначених вище відносин адміністративно-правовими актами; існування двох взаємопов'язаних суб'єктів, думка щодо співвідношення прав та обов'язків яких протягом певного часу змінювалася; наявність юридичної відповідальності за порушення правових приписів у вказаній сфері. З'ясовано, що адміністративно-правовому забезпеченню приватної детективної та недержавної охоронної діяльності притаманні риси, характерні і для інших видів адміністративно-правового забезпечення. Разом з тим відмінність, унікальна риса дослідженого виду адміністративно-правового забезпечення, полягає у наявності комплексного характеру багатьох правових норм, які регулюють відносини, пов'язані зі здійсненням приватної детективної та недержавної охоронної діяльності. У цих нормах органічно поєднуються елементи норм адміністративного, інформаційного, податкового, цивільного, господарського права.

У підрозділі 1.3 «Трансформація наукових поглядів і теоретичних узагальнень щодо адміністративно-правового забезпечення приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності» узагальнено наукові дослідження, присвячені проблемам недержавної охоронної та приватної детективної діяльності, і виокремлено їх загальні риси. По-перше, дослідники робили суттєвий акцент на вдосконаленні юридичної лексики, особливо пов'язаної з визначенням понять «недержавна правоохоронна діяльність», «охоронна діяльність», «приватна детективна діяльність», а також поняття «правоохоронні органи», «правоохоронна сфера», «правоохоронна діяльність»; по-друге, під час дослідження проблем недержавної охоронної та приватної детективної діяльності значна увага приділялася меті та завданням їх створення (діяльності); по-третє, досить важливим елементом наукових досліджень у вказаній сфері став аналіз нормативно-правових актів, у яких було закріплено їх правовий статус, а також аналіз структури адміністративно-правового статусу недержавних охоронних та приватних детективних структур; по-

четверте, наголошувалося на аналізі зарубіжного досвіду. Дослідження адміністративно-правових актів, у яких відображено правовий статус суб'єктів приватної детективної і недержавної охоронної діяльності, стосувалися, звичайно, більш широкої проблематики та охоплювали у тому числі й визначення суперечностей між законодавством України та окремими законопроектами, покликаними закріпити здійснення недержавними структурами правоохоронних функцій.

Серед проблем, які ще не були предметом детального наукового аналізу, потрібно назвати такі: а) недостатньо досліджена забезпечувальна роль держави у правоохоронній сфері, зокрема обов'язок держави створювати конкурентні умови для реалізації суб'єктами господарських відносин, які здійснюють недержавну охоронну та приватну детективну діяльність, своїх функцій; б) недостатньо дослідженими залишаються проблеми, пов'язані з обов'язками суб'єктів приватної детективної та недержавної охоронної діяльності в інформаційній сфері (ідеться, зокрема, про необхідність у додержанні ними вимог інформаційного законодавства України у сфері доступу до публічної інформації та захисту персональних даних); в) потребують більш детального вивчення проблеми, пов'язані зі взаємодією суб'єктів недержавної охоронної та приватної детективної діяльності з представниками правоохоронних органів та інших уповноважених державою органів, компетенція яких пов'язана із забезпеченням інформаційної безпеки; г) недостатньо висвітленою на науковому рівні залишається проблема гарантій безпеки суб'єктів недержавної охоронної та приватної детективної діяльності (термін «безпека» ми розуміємо у широкому сенсі, включаючи до нього фізичну, економічну, психологічну, інформаційну та інші види безпеки).

Трансформація наукових поглядів у сфері адміністративно-правового забезпечення приватної детективної та державної охоронної діяльності здійснювалася відповідно до тенденцій підвищення особистісного елемента в суспільних відносинах, поступового визнання екзистенційних соціальних цінностей, збільшення впливу людської особистості на процеси, які відбуваються в державі. Відповідно, підвищенню значення особистісного елемента сприяла активізація правового обґрунтування функціонування недержавних суб'єктів правоохоронної діяльності, існування яких виступає запорукою попередження монополії держави у сфері відносин, пов'язаних із забезпеченням законності і правопорядку, виникнення елементів авторитаризму. У трансформації наукових поглядів на предмет адміністративно-правового забезпечення недержавної охоронної та приватної детективної діяльності відображаються державоцентричні та державобіжні тенденції, пов'язані з поступовим відходом від концепції пріоритету панування держави в усіх сферах суспільних відносин.

У підрозділі 1.4 «Адміністративно-правові принципи приватної детективної (розукової) та недержавної охоронної діяльності» дослідження функціонування будь-яких державних та недержавних органів, як правило, охоплює визначення керівних засад їх діяльності, тобто принципів. Разом з тим, незважаючи на зовнішній досить нескладний характер певних принципів, іноді їх визначення потребує значних зусиль, що пов'язане з трьома основними проблемами. До таких проблем, по-перше, належить ієрархічність систем принципів, які містять загальні та

спеціальні; по-друге, з комплексністю таких систем принципів, які можуть мати своїми джерелами норми конституційного, адміністративного, адміністративного процесуального, кримінального, кримінально-процесуального, господарського, господарського процесуального та інших галузей права. При цьому принципи, які входять до кожної із зазначених систем, часто переплітаються один з одним, дублюють за змістом один одного. Це утруднює їх розуміння та можливість практичного застосування. Достатньо цікавим є досвід іноземних держав, у яких принципи діяльності певних структур зводяться до п'яти-десяти базових положень, які повинен точно знати, розуміти та виконувати кожен співробітник. Це звільняє практичних працівників від необхідності досліджувати досить громіздкі теоретичні напрацювання для того, щоб зрозуміти, як саме вони мають працювати, адже найчастіше неможливість авторів проєктів правових актів доступно викласти свою думку так, щоб її зрозумів практичний працівник, свідчить про те, що система принципів має певні вади. Отже, коли йдеться про побудову системи принципів адміністративно-правового забезпечення приватної детективної і недержавної охоронної діяльності, насамперед варто визначити, кому саме адресуються всі ці принципи, хто має їх втілювати у життя.

Розглянуто особливості принципів адміністративно-правового забезпечення досліджуваних видів діяльності, які реалізуються під час законотворчої роботи, у процесі функціонування органів державної влади та місцевого самоврядування, які здійснюють контроль за вказаними видами діяльності; а також під час функціонування самих підприємств та фізичних осіб-підприємців, які надають охоронні та приватні детективні послуги. Діяльність підприємств, які надають охоронні та приватні детективні послуги, умовно можна поділити на три основні блоки. Перший з них пов'язаний з побудовою правил поведінки, у яких відображено корпоративну етику підприємства і які є загальнообов'язковими для охоронців чи приватних детективів у ситуаціях соціальних контактів, другий – із здійсненням працівниками зазначених підприємств дій за умов отримання ними під час виконання функціональних обов'язків інформації про вчинення злочинів та адміністративних деліктів. Третя група принципів пов'язана з додержанням вимог інформаційного законодавства під час здійснення приватної детективної та недержавної охоронної діяльності. Четверта група принципів знаходить свій прояв у сфері взаємодії представників недержавних охоронних та приватних детективних підприємств з громадянами, їх об'єднаннями, підприємствами, установами, організаціями всіх форм власності, органами державної влади та місцевого самоврядування, політичними партіями, релігійними організаціями, представниками міжнародних організацій та іншими суб'єктами суспільних відносин.

Обґрунтовано, що реальність практичного впровадження багаторівневих систем принципів, які містять кілька десятків елементів, викликає сумніви, оскільки такі системи будуються зазвичай за ознакою наявності наукової новизни, що примушує дослідників постійно ускладнювати систему принципів, доповнювати її новими елементами, створювати нові рівні ієрархії. Водночас, як свідчать закони когнітивної психології, людська пам'ять здатна одночасно оперувати не більш ніж 7 + 2 категоріями, тобто будь-які класифікації, які містять понад 9 елементів, приречені на те, що користувачі забувають про існування тих,

що виходять за межі зазначеної кількості. Наслідком створення ієрархічних та великих за кількістю елементів систем принципів є те, що суб'єкти певних видів діяльності, у тому числі недержавної охоронної та приватної детективної, запам'ятовують та користуються лише тими принципами, які здаються їм найбільш відповідними їх діяльності або справляють на них найбільший емоційний вплив. Зазначене, на нашу думку, зумовлює доцільність не збільшення, а зменшення кількості принципів адміністративно-правового забезпечення з тим, щоб система керівних засад досліджуваних видів діяльності була більш застосовна в різних умовах та не викликала потреби у зверненні до письмових джерел. Доцільним є розмежування принципів адміністративно-правового забезпечення за критерієм суб'єктів діяльності, і, виходячи з психологічних особливостей пам'яті та діяльності в різних умовах, у тому числі стресових, кожен з рівнів принципів, які у сукупності становлять їх систему, не має бути більше, ніж дев'ять елементів.

Розділ 2 «Особливості об'єктного та суб'єктного складу адміністративних правовідносин у сфері приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності» містить чотири підрозділи, у яких розкрито сутність об'єкта та суб'єктів адміністративно-правового забезпечення приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності, а також властивості функцій, видів та адміністративно-правових засобів адміністративно-правового забезпечення досліджуваних видів діяльності.

У підрозділі 2.1 *«Об'єкт та суб'єкти адміністративно-правового забезпечення приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності»* досліджено сутність категорії «об'єкт» у філософії та у правових науках, виокремлено його властивості й сформульовано визначення поняття об'єкта адміністративно-правового забезпечення приватної детективної і недержавної охоронної діяльності як сфери суспільних відносин, щодо якої застосовується вплив держави з метою встановлення і зміцнення гарантій законності, прав і свобод людини та громадянина. Аргументовано, що суб'єкт адміністративно-правового забезпечення приватної детективної та недержавної охоронної діяльності повинен мати ознаку статусної визначеності, це завжди буде або орган публічної влади, або суб'єкт господарських відносин, або громадська організація, або громадянин (іноземець, особа без громадянства), з визначеними Конституцією та законами України правами, свободами та обов'язками. У сучасних умовах розвитку демократичних відносин у поєднанні з поширенням інформаційних технологій у всіх сферах людської діяльності суб'єкт досліджуваного виду адміністративно-правового забезпечення має розглядатися з позиції дискурсу мультираціональності, що зумовлено рівнозначністю всіх парадигм і дискурсів, з огляду на які висвітлюється сфера правоохорони. Оскільки право в онтологічному розумінні виступає однією з форм комунікації, цілком справедливо поширювати на правові відносини загальні принципи побудови суспільних відносин у сучасних умовах цивілізаційного розвитку. Важливою ознакою суб'єкта адміністративно-правового забезпечення в досліджуваній сфері є набута у встановленому порядку правоздатність і дієздатність, наявність яких зумовлює існування правових наслідків здійснюваних таким суб'єктом діянь. Правовий статус суб'єкта має охоплювати як гарантії реалізації ним своїх прав та обов'язків, так і заходи юридичної відповідальності за порушення

правових приписів. Запропоновано класифікацію суб'єктів адміністративно-правового забезпечення приватної детективної та недержавної охоронної діяльності.

У підрозділі 2.2 «Функції адміністративно-правового забезпечення приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності» з'ясовано, що категорія «функція» має потрійне навантаження: вона одночасно виступає цілеутворювальним критерієм діяльності, обмежує сферу цієї діяльності та позначає способи досягнення результату. Багатозначність сутності функцій людської діяльності детермінує їх неоднозначне сприйняття, що слугує причиною і рушійним фактором численних наукових дискусій. Особливо гостро цей методологічний конфлікт проявляється у відносно нових для соціальної реальності сферах розвитку суспільних відносин, до яких, наприклад, належить приватна детективна діяльність. Адміністративно-правове забезпечення недержавної охоронної та приватної детективної діяльності знаходить своє практичне втілення у сфері суспільних відносин для встановлення і зміцнення гарантій законності, прав і свобод людини та громадянина за допомогою системи функцій. Це дозволяє побудувати зв'язок між вербальною правовою моделлю і практичною діяльністю суб'єктів, що реалізують свої владні повноваження в правоохоронній сфері або надають послуги, пов'язані із захистом майнових та особистих немайнових прав. Під функціями адміністративно-правового забезпечення недержавної охоронної та приватної детективної діяльності потрібно розуміти обумовлене цілями правового регулювання закріплення ідеальної моделі правовідносин у вигляді стандартів поведінки їх суб'єктів. Класифікація функцій адміністративно-правового забезпечення недержавної охоронної та приватної детективної діяльності може бути побудована з опорою на цілі зазначеного виду адміністративно-правового забезпечення та охоплювати організаційну, контрольну, стимулюючу і захисну функції.

У підрозділі 2.3 «Види адміністративно-правового забезпечення приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності» досліджено наукові підходи до систематизації видів адміністративно-правового забезпечення. Аргументовано, що, хоча думка деяких науковців про стратегічний й тактичний рівні адміністративно-правового забезпечення є цілком слушною, їх ієрархічний характер не дозволяє здійснювати на основі зазначених рівнів розмежування вказаного виду правового забезпечення на окремі види, які не співвідносяться між собою як ціле та його частина. З'ясовано, що більш продуктивним є використання як інструмент пізнання цілі змістової ознаки. Це дозволить конкретизувати самі цілі адміністративно-правового забезпечення приватної детективної та недержавної охоронної діяльності, його видам надати більшої практичної спрямованості та зв'язку з динамікою розвитку адміністративно-правових норм, якими регулюються суспільні відносини у правоохоронній сфері. Виокремлено за змістовою ознакою п'ять автономних видів адміністративно-правового забезпечення приватної детективної і недержавної правоохоронної діяльності та надано їх характеристику.

У підрозділі 2.4 «Адміністративно-правові засоби забезпечення приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності» з'ясовано, що правові засоби є важливим елементом механізму адміністративно-правового забезпечення, призначення якого полягає у здійсненні дій, необхідних для

досягнення цілей правового регулювання, у межах передбачених актами адміністративного законодавства вимог. Дослідження поглядів науковців на сутність правових засобів свідчить, що їх сприйняття значною мірою визначається позицією дослідника щодо сутності окресленого феномена. Такі позиції умовно можна поділити на три основні підходи: перший, за якого правові засоби розуміються в субституційному аспекті; другий, прихильники якого керуються діяльнісним аспектом щодо розуміння сутності правових засобів, і третій, у межах якого визнається переважно інструментальний характер правових засобів. Обґрунтовано, що дослідження засобів адміністративно-правового забезпечення приватної детективної і недержавної охоронної діяльності доцільніше здійснювати з позицій інструментального підходу, оскільки він дозволяє більш наочно встановити зв'язки, які існують між нормою адміністративного права і правозастосовною практикою. Запропоновано авторську класифікацію адміністративно-правових засобів правового забезпечення недержавної охоронної та приватної детективної діяльності.

Розділ 3 «Адміністративно-правова характеристика розвитку гарантій законності приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності» містить чотири підрозділи, у яких розкрито адміністративно-правові засади соціального контролю за злочинністю, здійснюваного суб'єктами приватної детективної та недержавної охоронної діяльності, досліджено систему адміністративно-правових гарантій законності приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності, окреслено проблеми законотворчої діяльності у сфері приватної детективної (розшукової) і недержавної охоронної діяльності та визначено особливості сучасного стану розвитку адміністративно-правового забезпечення приватної детективної (розшукової) і недержавної охоронної діяльності.

У підрозділі 3.1 «Адміністративно-правові засади соціального контролю над злочинністю, здійснюваного суб'єктами приватної детективної та недержавної охоронної діяльності» з'ясовано, що сучасний стан розвитку моделі соціального контролю, суб'єктами якого, зокрема, є суб'єкти господарювання, які надають приватні детективні та охоронні послуги, характеризується процесом переходу від позитивістської до постмодерністської моделі протидії злочинності. Така трансформація супроводжується численними кризами й конфліктами ментальних установок, що закономірно для будь-якої глобальної соціальної трансформації. Серед проблем, що виникають при цьому в державах пострадянського простору, потрібно назвати наявність такої, що складно коригується, домінуючої позиції щодо патерналістської ролі держави, відмову від особистої соціальної відповідальності в обмін на гарантовану державою безпеку, що зумовлює пасивність деякої частини населення і низький рівень рефлексії своєї ролі в системі попередження делінквентної поведінки. Ряд проблем пов'язаний з наявністю агресивних комунікативних впливів, що сприяють формуванню особистості «ідеального споживача» реалізованих товарів і послуг, цінність яких ставиться вище способів їх отримання, що спричиняє розмивання моральних критеріїв і стандартів. Окреслено роль суб'єктів приватної детективної та недержавної охоронної діяльності в системі соціального контролю за злочинністю та визначено напрями проведення заходів, у яких вони можуть брати

участь як самостійно, так і здійснюючи партнерське співробітництво з органами держави, у тому числі правоохоронними, та органами місцевого самоврядування.

У підрозділі 3.2 *«Система адміністративно-правових гарантій законності приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності»* обґрунтовано, що рівень додержання гарантій законності приватної детективної та недержавної охоронної діяльності залежить від трьох основних умов. До інституційних умов належить закріплена у Конституції України система державного ладу, функціонування законодавчої, виконавчої та судової влади. Політичними умовами гарантій законності приватної детективної та недержавної охоронної діяльності є функціонування системи народовладдя, право громадян на участь в управлінні державними справами, свобода слова, діяльність засобів масової інформації тощо. До правових умов додержання гарантій законності приватної детективної та недержавної охоронної діяльності потрібно віднести матеріальні, до яких належать: а) принципи верховенства права, законності, диспозитивності, об'єктивності та неупередженості, дотримання прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, поваги до людської гідності, добросовісності, незалежності суб'єктів указаних видів діяльності, конфіденційності та збереження професійної таємниці, взаємодії з правоохоронними органами, органами державної влади та органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями та громадянами; б) заборони, відповідно до яких суб'єкти приватної детективної та недержавної охоронної діяльності не можуть бути службовими чи посадовими особами органів державної влади, органів місцевого самоврядування, правоохоронних чи судових органів влади, а також не можуть мати непогашену чи не зняту в установленому законом порядку судимість; бути визнані судом недієздатними чи обмежено дієздатними, перебувати на обліку в закладах охорони здоров'я у зв'язку з психічними захворюваннями, алкоголізмом чи наркоманією; в) ведення МВС України Реєстру ліцензій на провадження охоронної діяльності з метою здійснення державного контролю за проведенням заходів з охорони майна та фізичних осіб; отримання відомостей про обрані суб'єктами господарювання організаційні форми діяльності.

У підрозділі констатовано, що головна правова умова реалізації гарантій законності здійснення приватної детективної (розшукової) діяльності на сьогодні відсутня – Закон України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» досі не прийнято. Це зумовлює недостатній рівень додержання гарантій законності досліджуваного виду діяльності.

У підрозділі 3.3 *«Проблеми законотворчої діяльності у сфері приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності»* з'ясовано, що протягом 2000–2020 рр. на розгляді у Верховній Раді України перебувало 13 законопроектів: це зареєстрований за № 5237 від 05.04.2000 проект закону «Про приватну детективну діяльність», № 5380 від 07.04.2004 проект закону «Про приватну детективну діяльність», № 5380-1 від 01.07.2004 проект закону «Про детективну діяльність», № 3727 від 26.06.2007 проект закону «Про приватну детективну діяльність», № 2120 від 25.02.2008 проект закону «Про приватну детективну діяльність», № 6288 від 12.04.2010 проект закону «Про приватну

детективну (розшукову) діяльність», № 1093 від 13.12.2012 проект закону «Про приватну детективну (розшукову) діяльність», № 3726 від 28.12.2015 проект закону «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» (було прийнято Верховною Радою України 13.04.2017 і ветоано Президентом України), № 10024 від 08.02.2019 проект закону «Про приватну детективну (розшукову) діяльність», № 1228 від 02.09.2019 проект закону «Про приватну детективну (розшукову) діяльність», № 1228-1 від 20.09.2019 проект закону «Про детективні послуги», № 3010 від 04.02.2020 проект закону «Про приватну детективну діяльність», № 3010-1 від 18.02.2020 проект закону «Про приватну детективну (розшукову) діяльність». Проаналізовано перераховані законопроекти, виокремлено суперечності та прогалини, які почасти сприяли гальмуванню законотворчої роботи. Визначено недоліки правового регулювання у сфері недержавної охоронної діяльності, систематизовано їх причини.

У підрозділі 3.4 «Сучасний стан розвитку адміністративно-правового забезпечення приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності» звернено увагу на визначення сутності та особливостей недержавної правоохоронної діяльності і встановлено, що вона являє собою здійснення передбачених законодавством України дій, пов'язаних із додержанням приписів законодавства України, захистом прав і свобод людини та громадянина, що здійснюються суб'єктами господарської діяльності відповідно до визначених у їх статутах цілей на платній основі. Специфіка недержавної правоохоронної діяльності полягає в тому, що вона пов'язана з можливими порушеннями прав і свобод фізичних осіб та прав і інтересів інших учасників суспільних відносин. Потреба у правовому регулюванні недержавної правоохоронної діяльності насамперед пов'язана з необхідністю убезпечити суспільство від випадків, коли умисно або випадково особи, які здійснюють недержавну правоохоронну діяльність, порушують правові приписи, спричиняючи шкоду або небезпеку суспільним відносинам. Констатовано, що сьогодні в українському суспільстві активно проводять діяльність сотні тисяч осіб, які збирають персональні дані інших громадян або застосовують до них заходи примусу, однак уся ця діяльність законом не регламентована. Крім того, будь-який бажаючий може купити собі готове охоронне підприємство: наприклад, приватне підприємство «Legal guild», розташоване за адресою: м. Київ, вул. Тургенівська 76/78, на своєму сайті пропонує придбати готове охоронне підприємство, яке жодного дня не вело діяльність, але має безстрокову ліцензію МВС України, без зміни власника і директора за 15 тис. грн (тобто ці власник і директор з самого початку здійснювали фіктивну підприємницьку діяльність та готові продовжувати її і в майбутньому), а зі зміною – за 21 тис. гривень.

Вирішення проблем, які виникають у сфері правового забезпечення приватної детективної і недержавної охоронної діяльності, має відбуватися у межах і засобами адміністративного та частково інформаційного права, оскільки потребує з'ясування роль цих суб'єктів у правоохоронній сфері, особливості їх адміністративно-правового статусу, адміністративно-правові засоби забезпечення їх діяльності, особливості додержання ними професійної таємниці тощо.

Тому прийняття закону України про приватну детективну діяльність, на важливості якого неодноразово наголошували науковці та практики, а також удосконалення Закону України «Про охоронну діяльність» є нагальною потребою сьогодення.

Зосереджено увагу на тому, що особливістю адміністративно-правових відносин є охоплення ними надзвичайно широкого кола зв'язків, що виникають у державі і суспільстві. Такі зв'язки формуються між державою в особі її органів та їх посадових осіб та іншими суб'єктами суспільних відносин, у тому числі суб'єктами господарської діяльності. Відмінності між адміністративним правом та приватними галузями права (цивільним, господарським тощо) полягають у тому, що об'єктом адміністративно-правових відносин завжди є загальне благо, публічний інтерес, у задоволенні якого зацікавлені не лише замовник і виконавець певної послуги, а держава, її органи (зокрема, правоохоронні), громадянське суспільство, окремі групи громадян. Аргументовано необхідність у розвитку адміністративно-правових актів, які регламентують функціонування приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності.

Розділ 4 «Адміністративно-правове забезпечення додержання професійної таємниці приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності» містить чотири підрозділи, у яких розкрито зміст та особливості категорії «професійна таємниця», охарактеризовано види інформації з обмеженим доступом у діяльності суб'єктів приватної детективної (розшукової) і недержавної охоронної діяльності, з'ясовано сутність заборон та обмежень у використанні інформації, що містить професійну таємницю приватної детективної (розшукової) і недержавної охоронної діяльності, висвітлено напрями підвищення ефективності гарантій законності додержання професійної таємниці приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності.

У підрозділі 4.1 «Сутність та особливості категорії «професійна таємниця» охарактеризовано фактори небезпеки порушення інформаційних прав і свобод людини, зокрема права на захист персональних даних під час здійснення приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності. Аргументовано, що складність у побудові визначення професійної таємниці пов'язана з недоліками та суперечностями як у системі інформаційного законодавства, так і між нормами інформаційного та інших галузей законодавства. Зосереджено увагу на тому, що професійна таємниця являє собою певні відомості або дані, за якими можна ідентифікувати особу, і за цією ознакою є одним із видів персональних даних. Знеособлення, позбавлення можливості ідентифікувати певну особу під оприлюднення даних, не підпадає під категорію «розголошення професійної таємниці». Аргументовано, що спроба суб'єктів законодавчої ініціативи надати легальний статус категорії «професійна таємниця суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності» є повністю обґрунтованою та такою, що заслуговує на підтримку. Наголошено на недоліках правового регулювання професійної таємниці охоронної діяльності. Аргументовано, що прогалина у ч. 4 ст. 13 Закону України «Про охоронну діяльність», відповідно до якої зберігати професійну таємницю зобов'язані лише представники категорії «персонал охорони» (охоронці), але на директорів охоронних підприємств, їх

заступників, старших змін, начальників філій та інших представників категорії «фахівець з організації заходів охорони» такого обов'язку не покладено.

У підрозділі 4.2 «Види інформації з обмеженим доступом у діяльності суб'єктів приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності» зроблено акцент на особливостях інформаційного законодавства, яким регулюється правовий режим доступу до окремих видів інформації. Визначено причини та обставини, за яких суб'єкти приватної детективної (розшукової) діяльності здійснюють певні дії щодо збирання, накопичення, зберігання та поширення інформації з обмеженим доступом. З'ясовано особливості видів детективних та охоронних послуг в аспекті наявності в них певних даних, що належать до професійної таємниці. Зокрема, збирання відомостей та даних, які у майбутньому можуть бути використані як докази під час судового розгляду справ клієнтів приватних детективів у порядку кримінального, адміністративного, цивільного або господарського судочинства, передбачає додержання низки вимог, обумовлених як положеннями відповідних процесуальних кодексів, так і законів України «Про інформацію» та «Про захист персональних даних». Досліджено особливості інформаційної діяльності представників приватних детективних та охоронних структур із додержанням правового режиму інформації з обмеженим доступом під час здійснення найбільш типових елементів їх професійної активності: вивчення на замовлення клієнта з використанням відкритих джерел особливостей певних ринків товарів та послуг, інформаційної підтримки ділових переговорів, збору інформації щодо фінансової стабільності контрагентів, збирання за згодою фізичних осіб даних та відомостей, які характеризують особу останніх, розшуку осіб, місцезнаходження яких невідоме, тощо.

У підрозділі 4.3 «Заборони та обмеження у використанні інформації, що містить професійну таємницю приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності» обґрунтовано, що розголошення таємниці детективної (розшукової) діяльності – це доведення її будь-яким способом до відома сторонньої особи за відсутності на це законних підстав, що може відбитися в суспільно небезпечній дії або бездіяльності. При цьому сторонньою є особа, щодо ознайомлення якої з професійною таємницею відсутня згода її власника (або уповноваженої особи, органу). Незаконний характер діяння під час розголошення полягає у відсутності належних підстав для доведення певної інформації до відома сторонньої особи. З об'єктивної сторони розголошення може мати прояв в дії або бездіяльності. Зосереджено увагу на тому, що, на відміну від правового статусу нотаріуса, правовий статус суб'єктів приватної детективної та недержавної охоронної діяльності не є публічно-правовим у всіх своїх проявах. Вони виступають учасниками господарських відносин, особами приватного права. Отже, їх не може бути притягнуто до юридичної відповідальності, якщо законом встановлено, що суб'єктом такої відповідальності можуть бути особи, наділені державою публічно-владними повноваженнями. Запропоновано авторську класифікацію заборон і обмежень у використанні інформації, що містить професійну таємницю приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності.

У підрозділі 4.4 «Підвищення ефективності гарантій законності додержання професійної таємниці приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності» на підставі аналізу теоретичних джерел та законодавства, пов'язаного зі збереженням професійної таємниці результатів приватної детективної та недержавної охоронної діяльності, з'ясовано, що ефективність окреслених процесів залежить від трьох основних факторів: 1) налагодженої системи роботи з інформацією (відомостями, даними), сукупність яких становить професійну таємницю детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності; 2) відповідності рівня знань, умінь та навичок приватних детективів поставленим перед ними завданням, включаючи їх достатню обізнаність щодо процесів збирання, зберігання, обробки та знищення відомостей і даних; 3) розвитку системи контролю за додержанням інформаційного законодавства під час здійснення приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності. Охарактеризовано зміст кожного з зазначених факторів і запропоновано правові та організаційні заходи, спрямовані на підвищення ефективності гарантій законності додержання професійної таємниці приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності.

Розділ 5 «Шляхи удосконалення адміністративно-правового забезпечення приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності» містить чотири підрозділи, у яких проаналізовано зарубіжний досвід правового забезпечення приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності, визначено особливості взаємодії суб'єктів приватної детективної та недержавної охоронної діяльності у сферах протидії вчиненню податкових та корупційних злочинів (правопорушень), окреслено концептуальні засади підвищення правової культури приватної детективної (розшукової) і недержавної охоронної діяльності та запропоновано перспективи розвитку адміністративно-правового забезпечення приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності в Україні.

У підрозділі 5.1 «Зарубіжний досвід правового забезпечення приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності» визначено особливості правового регулювання досліджуваних видів діяльності у зарубіжних державах. Встановлено, що особливостями здійснення приватної детективної та недержавної охоронної діяльності у Сполучених Штатах Америки є такі: а) у 40 з 50 штатів здійснення вказаних видів діяльності регламентується законом штату, при цьому у 35 штатах ці закони є спеціальними, тобто такими, що регулюють виключно приватну детективну та охоронну діяльність; б) відповідно до законодавства США приватні детективи не мають права застосовувати такі процесуальні заходи, як обшук помешкання, особистий обшук або арешт, але мають право затримувати осіб, підозрюваних у вчиненні кримінального правопорушення або в підготовці до нього і передавати їх правоохоронним органам для прийняття законного рішення згідно з компетенцією останніх; в) у більшості штатів приватна детективна та охоронна діяльність здійснюється лише на підставі реєстрації та одержання ліцензій, що видають відповідні органи виконавчої влади штату або їх офіційні представники. Зосереджено увагу на тому, що розвиток законодавства держав-членів ЄС у досліджуваній сфері активізувався після прийняття Директиви Ради ЄС 67/43/ЕЕС

від 12 січня 1967 р. про досягнення свободи створення і свободи надання послуг щодо діяльності самозайнятих осіб (*Council Directive 67/43/EEC of 12 January 1967 concerning the attainment of freedom of establishment and freedom to provide services in respect of activities of self-employed persons*). Визначено особливості правового забезпечення приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності в державах-членах Європейського Союзу та у Російській Федерації.

У підрозділі 5.2 «Взаємодія суб'єктів приватної детективної та недержавної охоронної діяльності у сферах протидії вчиненню податкових та корупційних злочинів (правопорушень)» обґрунтовано, що необхідність у взаємодії державних і недержавних правоохоронних органів у сфері протидії податковій і корупційній злочинності та правопорушенням полягає у визначенні основних цілей і можливостей з державних позицій та позицій недержавних структур дати об'єктивну й комплексну оцінку подіям і фактам у вказаній сфері та визначенні місця кожного суб'єкта серед суб'єктів протидії зазначеним деліктам. При цьому головною умовою ефективності взаємодії суб'єктів державної охоронної та приватної детективної діяльності, з одного боку, і правоохоронних органів держави – з іншого, є єдність їх цілей, а також стратегічних завдань. Що стосується оперативних завдань, то, залежно від правового статусу суб'єкта взаємодії, вони можуть мати значну диференціацію. Мета взаємодії – захист життя, здоров'я, прав і свобод людини та громадянина, власності, забезпечення безпеки суспільства і держави, їх економічних засад від злочинних посягань – спільна як для держави, так і недержавних правоохоронних органів. Визначено і охарактеризовано форми взаємодії між суб'єктами недержавної охоронної та приватної детективної діяльності і правоохоронними органами держави.

У підрозділі 5.3 «Концептуальні засади підвищення правової культури приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності» визначено, що адміністративно-правове забезпечення протидії правовому нігілізму під час здійснення недержавної охоронної та приватної детективної діяльності потрібно розуміти як упорядкування суспільних відносин, пов'язаних із наданням охоронних і приватних детективних послуг, з метою реалізації гарантій законності діяльності вказаних суб'єктів, формування у них правової культури та протидії розвитку толерантного ставлення до порушень правових приписів. Заходи адміністративно-правового забезпечення протидії правовому нігілізму під час здійснення недержавної охоронної та приватної детективної діяльності мають бути відображені як у Законі України «Про охоронну діяльність», так і у проєкті закону «Про приватну детективну (розшукову) діяльність», які необхідно доповнити окремими статтями, у яких визначалася б роль зазначених суб'єктів у правовому вихованні та протидії правовому нігілізму. На нашу думку, такий крок дозволить використовувати потенціал зазначених суб'єктів недержавної правоохоронної діяльності для того, щоб правова культура у суспільстві зміцнювалася і Україна робила нові кроки на шляху до розбудови правової держави.

У підрозділі 5.4 «Перспективи розвитку адміністративно-правового забезпечення приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності в Україні» констатовано необхідність у виокремленні у

правовідносинах у сфері приватної детективної діяльності того особливого, що зумовлює потребу у наявності спеціального закону, який би її регулював. Таким особливим є положення щодо професійної таємниці приватної детективної діяльності, взаємодії приватного детектива з правоохоронними органами у сфері протидії злочинам та правопорушенням, а також запобігання корупції, меж відповідальності приватного детектива у разі, якщо під час надання послуг за договором з фізичними та юридичними особами, а також під час укладення такого договору він отримує інформацію щодо вчинення кримінальних злочинів та проступків. Здійснення певних професійних дій з додержанням вимог Конституції та законів України все-таки потребує певної професійної підготовки, яка має завершуватися складанням іспиту. У цьому аспекті було б логічним запозичити успішний досвід саморегулювання адвокатської діяльності, який передбачає активну участь органів адвокатського самоврядування. Оскільки професійні організації приватних детективів протягом кількох десятиліть постійно демонструють свою активну участь у створенні стандартів професійного рівня і професійної етики приватних детективів, на нашу думку, було б доцільним формування спільних комісій з представників цих організацій та викладачів закладів вищої освіти, які беруть участь у відповідній професійній підготовці, для оцінювання професійних знань кандидатів на посади приватних детективів після проходження курсової підготовки з урахуванням форм мережевої та дуальної освіти із здобуттям часткових кваліфікацій (у розумінні ст. 9, 10 Закону України «Про освіту»).

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичне узагальнення та запропоновано нове вирішення наукової проблеми – удосконалення адміністративно-правового забезпечення приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності. У результаті проведеного дослідження вироблено нові концептуальні підходи до теоретико-правових основ приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності, сформульовано низку нових наукових положень і висновків, спрямованих на досягнення поставленої мети, основними з яких є такі:

1. Приватна детективна (розшукова) та недержавна охоронна діяльність як категорії наукового пізнання являють собою види регламентованої правовими нормами людської активності, яка може бути об'єктом та/або предметом застосування процедур та методів надбання знань про їх правове забезпечення, організаційні умови здійснення та правові механізми реалізації. Правове регулювання приватної детективної (розшукової) і недержавної охоронної діяльності являє собою активний вплив на суспільні відносини у правоохоронній сфері з метою їх упорядкування, здійснюваний суб'єктами, які мають необхідні для цього права та обов'язки, закріплені у змісті правових норм. Відповідно, вивчення особливостей їх адміністративно-правового забезпечення можливе із застосуванням здобутків філософії та теорії права, з опорою на концепцію діяльності як концептуальну основу вивчення правових явищ і процесів, з

урахуванням вимоги прагматичності та практичної спрямованості отриманих результатів і можливості їх застосування у законотворчому та нормотворчому процесі.

2. Особливістю методології дослідження сутності адміністративно-правового забезпечення приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності є переважання серед методів наукового пізнання методів публічно-правових наук, оскільки саме у межах публічного управління відбувається створення належних умов для приватної детективної та недержавної охоронної діяльності з тим, щоб вона дозволяла досягти чотирьох основних цілей: а) посилити рівень захисту прав і свобод людини та громадянина; б) сприяти використанню ресурсу суб'єктів приватної детективної та недержавної охоронної діяльності для ефективною протидії злочинам і правопорушенням; в) підвищувати авторитет правоохоронних органів та довіру до них у суспільстві; г) сприяти детінізації ринку детективних та охоронних послуг, що буде мати своїми наслідками збільшення надходжень до Державного бюджету України.

3. Можна виокремити три основні тенденції, притаманні трансформації наукових поглядів у досліджуваній сфері: по-перше, це поступове звільнення від державоцентричної тенденції в адміністративному праві; по-друге, це створення системи гарантій для задоволення потреб інтересів фізичних і юридичних осіб у правоохоронній сфері без участі держави; по-третє, це виникнення правового забезпечення контролю недержавних суб'єктів правоохорони за функціонуванням державних правоохоронних органів, що сприяє більшій прозорості діяльності останніх та підвищенню рівня внутрішньої відповідальності як представників недержавних, так і представників державних правоохоронних структур та окремих громадян за стан відносин у правоохоронній сфері.

4. Аналіз сутності принципів адміністративно-правового забезпечення, а також змісту приватної детективної та недержавної охоронної діяльності свідчить, що для полегшення їх розуміння та оптимізації практики правозастосування вони можуть бути поділені на дві групи: загальні і спеціальні. Загальні принципи приватної детективної (розшукової) діяльності являють собою спільні для всіх суб'єктів правовідносин імперативні засади діяльності, порушення яких тягне за собою настання кримінальної, адміністративної, дисциплінарної, цивільно-правової та матеріальної відповідальності. До них належать принципи верховенства права, законності та дотримання прав, свобод і законних інтересів фізичних та юридичних осіб, конфіденційності та збереження професійної таємниці, а також принцип територіальності. Спеціальні принципи приватної детективної діяльності, на наш погляд, охоплюють також принципи диспозитивності, об'єктивності та неупередженості, добросовісності, незалежності суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності, взаємодії з правоохоронними органами, органами державної влади та органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями та громадянами.

5. Класифікація суб'єктів адміністративно-правового забезпечення приватної детективної та недержавної охоронної діяльності за ознакою їх правового статусу має такий вигляд: 1) органи публічної влади: а) законодавчий орган – Верховна Рада України, що здійснює вплив на правоохоронну сферу і відносини в ній

шляхом прийняття Конституції і законів України; б) центральні органи виконавчої влади, яким надано повноваження або на які покладено обов'язок розробляти правові механізми ліцензування, організації, підготовки, контролю за діяльністю суб'єктів приватної детективної і недержавної охоронної діяльності (Міністерство внутрішніх справ України, Міністерство юстиції України, Міністерство освіти і науки України, Державна фіскальна служба України тощо); в) суди, зокрема адміністративні, які шляхом здійснення судочинства забезпечують відновлення порушених прав, свобод та інтересів суб'єктів адміністративно-правових відносин у правоохоронній сфері; 2) суб'єкти господарювання, які зареєстровані у встановленому законом порядку і створюють відповідне адміністративно-правове підґрунтя виконання своїх функцій шляхом створення локальних нормативно-правових актів, актів індивідуальної дії, отримання ліцензій на здійснення певних видів діяльності (охоронної діяльності) тощо; 3) громадські об'єднання, об'єднані за ознакою спільних інтересів групи громадян, окремі громадяни, які реалізують своє право на участь в управлінні державними справами шляхом надання допомоги іншим суб'єктам адміністративно-правових відносин або шляхом здійснення громадського контролю за діяльністю суб'єктів господарювання у визначених законом випадках (наприклад, шляхом отримання доступу до публічної інформації відповідно до п. 4 ст. 13 Закону України «Про доступ до публічної інформації», подання звернень відповідно до Закону України «Про звернення громадян», розробки пропозицій і рекомендацій щодо змін у правовому регулюванні правоохоронних відносин у межах роботи громадських рад при органах державної влади та місцевого самоврядування).

6. Аналіз сучасного стану реалізації функцій адміністративно-правового забезпечення приватної детективної та державної охоронної діяльності свідчить, що вони являють собою нерозривну єдність основних напрямів практичної реалізації досліджуваного виду адміністративно-правового забезпечення, у якому поєднуються конституційні принципи пріоритетності прав і свобод людини та громадянина, захисту власності і свободи конкурентних відносин. Організаційна функція адміністративно-правового забезпечення приватної детективної та недержавної охоронної діяльності має на меті впорядкування суспільних відносин під час здійснення вказаних видів діяльності, функціонування підприємств та фізичних осіб-підприємців, які надають приватні детективні та охоронні послуги, що досягається шляхом створення єдиних для всіх суб'єктів підстав та умов здійснення певних дій, які визначають їх правомірний характер та сприяють законності й додержанню прав, свобод та законних інтересів фізичних та юридичних осіб. Контрольна функція адміністративно-правового забезпечення приватної детективної та недержавної охоронної діяльності має своїм призначенням створення шляхом проведення систематичного та комплексного моніторингу діяльності зазначених суб'єктів зворотного зв'язку між додержанням ними правових приписів і визнанням їх поведінки правомірною або у разі здійснення порушень правових норм – настання юридичної відповідальності. Призначення стимулюючої функції адміністративно-правового забезпечення приватної детективної та державної охорони діяльності має на меті створення правового підґрунтя прагнення як суб'єктів указаних видів діяльності, так і їх клієнтів й органів державної влади до правомірної поведінки за рахунок

подолання прогалин і суперечностей правового регулювання та створення єдиної правозастосовної практики. Функція захисту як функція адміністративно-правового забезпечення приватної детективної та недержавної охоронної діяльності має на меті нівелювання ризиків правового, економічного, фізичного, інформаційного та іншого характеру, які можуть супроводжувати досліджувані види діяльності, а також супроводжувати активність посадових осіб держави та органів місцевого самоврядування під час здійснення ними регулятивних і контрольних функцій у сфері державної правоохоронної діяльності.

7. За змістовою ознакою можна виокремити п'ять відносно автономних видів адміністративно-правового забезпечення приватної детективної та недержавної правоохоронної діяльності. По-перше, це адміністративно-правове забезпечення захисту прав і свобод людини у правоохоронній сфері, по-друге – зміцнення законності і правопорядку у державі, по-третє – адміністративно-правове забезпечення підприємницької діяльності недержавних правоохоронних організацій, по-четверте, адміністративно-правове забезпечення безпеки суб'єктів приватної детективної та недержавної охоронної діяльності під час здійснення ними своєї діяльності, по-п'яте – адміністративно-правове забезпечення державного і недержавного контролю за діяльністю суб'єктів приватної детективної та недержавної охоронної діяльності.

8. Класифікація адміністративно-правових засобів правового забезпечення недержавної охоронної та приватної детективної діяльності має базуватися на критерії конвенціоналізму, відповідно до якого вибір одного правового засобу не виключає вибору іншого. Класифікація засобів адміністративно-правового забезпечення приватної детективної та недержавної охоронної діяльності передбачає три основні групи: організаційні, які застосовуються під час реєстрації підприємств, ліцензування їх діяльності, визначення внутрішньоорганізаційних стандартів професійної поведінки; засоби комунікації, за допомогою яких будуються правові основи взаємодії з органами державної влади та місцевого самоврядування, правоохоронними органами, клієнтами, громадськими організаціями та окремими громадянами; засоби контролю, які використовуються під час визначення відповідності приватної детективної та недержавної охоронної діяльності встановленим у нормах адміністративного права приписам; засоби відповідальності, які охоплюють інструменти кримінального, адміністративно-деліктного, трудового (в аспекті матеріально-правової та дисциплінарної відповідальності) права, що можуть застосовуватися у разі відхилення реальної поведінки персоналу суб'єктів приватної детективної та недержавної охоронної діяльності від вимог законності.

9. В умовах глобалізації економічних процесів та активного розвитку інформаційних технологій роль недержавних суб'єктів соціального контролю за злочинністю буде зростати, оскільки державний контроль, який базується на обмеженій бюджетом кількості фінансових і кадрових ресурсів, не в змозі буде охопити всі грані суспільних відносин, що динамічно змінюються. Разом з тим це ніяк не знижує важливості ролі держави в системі протидії злочинності. Основними завданнями трансформації наявних моделей соціального контролю є створення на центральному та місцевих рівнях численних майданчиків і платформ

для обговорення проблем протидії злочинності, підтримка формування механізмів профілактики, що базуються на принципах партнерства, широке застосування соціологічних досліджень з їх подальшим обговоренням і прийняттям необхідних рішень на рівні місцевих громад, що має сприяти розвитку соціальної відповідальності та підвищенню колективної ефективності у сфері запобігання делінквентній поведінці, у тому числі за участю суб'єктів приватної детективної та недержавної охоронної діяльності.

10. Гарантії законності приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності поділяються на процедурні, гарантії безпеки та гарантії балансу приватних і публічних інтересів під час здійснення зазначених видів діяльності. До процедурних гарантій законності належать: а) порядок видачі та анулювання ліцензій на здійснення охоронної та приватної детективної діяльності (остання гарантія не реалізована внаслідок відсутності легітимізації приватної детективної діяльності); б) порядок оскарження рішень про відмову у видачі ліцензії на здійснення охоронної та приватної детективної діяльності; в) право суб'єктів приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності здійснювати захист своїх порушених прав у судовому та позасудовому порядку (у тому числі шляхом самозахисту), що реалізується на підставі Кодексу адміністративного судочинства України, Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кримінального процесуального кодексу України та інших нормативно-правових актів. Гарантії безпеки здійснення приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності являють собою систему визначених законодавством України та сталою правозастосовною практикою прийомів і способів, використання яких дає змогу знизити ризики спричинення шкоди життю, здоров'ю, фінансовим та іншим охоронюваним правам і інтересам суб'єктів указаних видів діяльності, а також фізичних та юридичних осіб, що користуються їх послугами. До гарантій безпеки потрібно віднести захист інформації, у тому числі у телекомунікаційних мережах; систему відбору та підготовки кадрів; контроль за діяльністю суб'єктів приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності, як внутрішній, так і зовнішній.

11. Причини, унаслідок яких дотепер діяльність приватних детективів не здобула свого правового врегулювання, пояснюються: а) намаганням без критичного аналізу та зв'язку з національною правовою системою запозичити досвід Російської Федерації; б) невирішенням питання щодо унікальних властивостей приватної детективної (розшукової) діяльності, які детермінують необхідність у її регулюванні на рівні закону; в) неаргументованими спробами наділити приватних детективів елементами владних повноважень (застосування примусу, використання зброї, доступ до систем обліків правоохоронних органів); г) неврахуванням під час підготовки законопроектів про приватну детективну діяльність вимог інформаційного законодавства України про захист персональних даних.

12. Аналіз актуальних проблем адміністративно-правового забезпечення приватної детективної діяльності в аспекті легалізації ринку приватних детективних послуг дозволяє переконатися у тому, що відсутність правового регулювання діяльності приватних детективів має своїми наслідками численні прогалини

правового регулювання, заповнення яких відбувається як частково правовими (шляхом використання методу аналогії права або аналогії закону, з урахуванням наявності спільних рис у детективних та інформаційних послугах), так і позаправовими методами (шляхом тінізації ринку детективних послуг). В аспекті адміністративно-правового регулювання зазначене зумовлює неефективність публічного управління у досліджуваній сфері внаслідок порушення інтересів як самих приватних детективів, так і їх клієнтів. Крім того, шкода завдається адміністративно-правовим відносинам, які виникають з приводу протидії злочинам та правопорушенням: замість того, щоб використовувати ресурс суб'єктів приватної детективної діяльності для підвищення ефективності функціонування правоохоронних органів, останні вимушені використовувати свої ресурси для протидії вимушено нелегальній детективній діяльності.

13. Правова складова професійної таємниці передбачає охорону певних відомостей (даних) у прийнятому у встановленому порядку правовому акті органу державної влади або місцевого самоврядування. Етична складова може складатися з двох рівнів – корпоративного і суто професійного, і передбачати охорону певних відомостей та даних шляхом встановлення бажаної моделі поведінки професіонала на рівні етичних кодексів чи інших документів неправового характеру (наприклад, така система активно діє у Швейцарії, де прийнято Етичний кодекс професійної асоціації швейцарських детективів). Відповідно, санкції, які можуть бути застосовані до осіб, які порушили професійну таємницю, можуть мати як правовий (у вигляді кримінальної, адміністративної, дисциплінарної, цивільно-правової, матеріальної відповідальності), так і моральний (засудження поведінки особи на загальних зборах професійних співтовариств тощо) характер. Говорячи про професійну таємницю суб'єктів приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності, потрібно підтримати намагання закріпити її визначення та особливості на рівні закону, оскільки така діяльність безпосередньо зачіпає права і свободи людини та громадянина в інформаційній сфері.

14. Конфіденційна інформація, отримана під час здійснення приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності, може бути класифікована за критерієм змісту і поєднана у три групи: а) персональні дані замовника, які стають відомими суб'єктам недержавної охоронної та приватної детективної діяльності під час укладення договору про надання відповідних послуг; б) персональні дані інших осіб, які вступають у правовідносини з замовником під час надання йому охоронних та детективних послуг; в) відомості про вчинення замовником або іншими, пов'язаними з ним, особами кримінальних злочинів або адміністративних правопорушень, про що суб'єктам недержавної охоронної та приватної детективної діяльності стало відомо під час виконання умов договору про надання відповідних послуг. При цьому, якщо самі умови договору про надання охоронних або приватних детективних послуг належать до предмета приватного (цивільного та господарського) права, то види інформації з обмеженим доступом, захист указаної інформації та правові наслідки її розголошення або, навпаки, незаконного приховування належать до предмета публічного права (адміністративного, інформаційного, кримінального).

15. Заборони і обмеження у використанні інформації, що містить професійну таємницю приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності, можуть бути класифіковані за критерієм галузевих правовідносин: а) кримінально-правові заборони та обмеження, розвиток яких певною мірою гальмується через відсутність кримінальної відповідальності за незаконне розголошення професійної таємниці приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності (за аналогією зі ст. 145 Кримінального кодексу України); б) інформаційно-правові заборони, пов'язані з недодержанням інформації про захист персональних даних; в) адміністративно-правові заборони, пов'язані з порушенням обов'язків суб'єктів досліджуваних видів діяльності у сфері їх взаємодії з органами публічної влади, у тому числі під час здійснення державного контролю.

16. Організація внутрішнього контролю за збереженням професійної таємниці суб'єктами приватної детективної та недержавної охоронної діяльності має передбачати: а) систематичний та комплексний технічний захист приміщень та обладнання, у тому числі створеного на основі цифрових технологій, які використовуються під час надання приватних детективних та охоронних послуг; б) визначення місць зберігання документів та речей, що містять персональні дані осіб, яким надаються приватні детективні та охоронні послуги, а також інших категорій осіб; попередження незаконного доступу до них третіх осіб; в) регулярне оновлення знань приватних детективів та охоронців у галузі кримінального, кримінального процесуального, інформаційного та інших галузей законодавства, яким регулюється збереження професійної таємниці, доступ до персональних даних, правовий режим інформації з обмеженим доступом (у тому числі шляхом самоосвіти); г) посилення взаємодії між правоохоронними органами та суб'єктами приватної детективної і недержавної охоронної з метою координації зусиль у сфері захисту прав людини і громадянина та протидії злочинності.

17. До особливостей правового регулювання приватної детективної та охоронної діяльності у державах-членах Європейського Союзу належать такі: а) наявність спеціальних законів, які регулюють таку діяльність; б) особливі критерії щодо моральних та професійних якостей кандидатів на посади детективів, що містять спеціальні вимоги щодо відсутності судимості, неперебування під наглядом, професійної освіти; в) наявність складної системи отримання дозволів на зайняття приватною детективною та охоронною діяльністю, яка може передбачати необхідність в отриманні згоди на її здійснення (або отримання ліцензії) в кожній адміністративно-територіальній одиниці певної держави-члена Європейського Союзу. Особливостями здійснення приватної детективної (розшукової) діяльності в Російській Федерації є такі: а) регулювання її здійснення Федеральним законом від 11.03.1992 № 2487-1 «Про приватну детективну і охоронну діяльність у Російській Федерації»; б) встановлення особливих правових вимог до осіб, які мають право здійснювати приватну детективну діяльність (громадянство РФ, наявність реєстрації як приватного підприємця; наявність ліцензії на право здійснювати вказаний вид діяльності); в) існування тісної співпраці правоохоронних органів і приватних детективних

структур у РФ, яка передбачає, що останні надають безкоштовну допомогу першим у виконанні покладених на них законом завдань та функцій.

18. Формами взаємодії між суб'єктами недержавної охоронної та приватної детективної діяльності і правоохоронними органами держави можуть бути визнані такі: обмін оперативною інформацією щодо вчинення корупційних або податкових злочинів та правопорушень на території певної адміністративно-територіальної одиниці; сумісне планування і проведення заходів, спрямованих на протидію або ліквідацію умов вчинення корупційних або податкових злочинів і правопорушень; підготовка та подання пропозицій щодо змін у законодавстві, яким регулюються питання протидії податковим та корупційним злочинам і правопорушенням; сумісне проведення наукових досліджень, зокрема соціологічних, спрямованих на визначення умов та чинників, які сприяють збільшенню рівня податкових та корупційних правопорушень у суспільстві.

19. Підвищення рівня правової культури у сфері недержавної охорони та приватної детективної (розшукової) діяльності постає як невідкладне завдання, вирішення якого потребує впливу на низку суб'єктивних та об'єктивних умов. Було б доцільно, по-перше, запровадити у загальноосвітніх та неюридичних вищих закладах освіти практичний курс, спрямований на формування цінностей, пов'язаних із формуванням правового світогляду та правової поведінки. По-друге, доцільною вважається активізація зусиль правоохоронних органів у сфері протидії і запобігання корупції, яка виступає сприятливим середовищем для формування у суспільній свідомості думки про допустимість порушення вимог правових норм. По-третє, на наш погляд, необхідним є запровадження поведінкових тренінгів, спрямованих на відпрацювання навичок правової поведінки, у систему сертифікаційної підготовки фахівців з приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності.

20. Визначення поняття «охорона фізичної особи» у ст. 1 Закону України «Про охоронну діяльність» має бути сформульоване як «діяльність з організації та практичного здійснення заходів з охорони, спрямованих на забезпечення особистої та психологічної безпеки, життя та здоров'я індивідуально визначеної фізичної особи (групи осіб) шляхом запобігання або недопущення негативного безпосереднього впливу зовнішніх загроз». Було б також доцільно викласти ст. 2 вказаного Закону у такій редакції: «1. Основною метою охоронної діяльності є створення умов для: 1) захисту майна, забезпечення прав і законних інтересів суб'єктів господарювання та фізичних осіб; 2) забезпечення державного контролю за здійсненням заходів з охорони майна та фізичних осіб; 3) розвитку та вдосконалення сфери надання послуг з охорони власності та громадян». До Закону України «Про Національну поліцію» необхідно внести зміни, вилучивши з ч. 2 ст. 13 пункт 4, яким закріплено функціонування у складі Національної поліції поліції охорони, а також вилучити з ч. 1 ст. 23 пункт 20, який передбачає, що Національна поліція здійснює на договірних засадах охорону фізичних осіб та об'єктів права приватної та комунальної власності. Крім того, з урахуванням досвіду Франції, було б доцільним створення юридичної особи публічного права, подібної до Національної ради з діяльності у сфері приватної безпеки (*Le conseil national des activités privées de sécurité*), яка б здійснювала регулювання суб'єктів

недержавної правоохоронної діяльності, їх ліцензування, прийняття кодексів професійної етики та застосування дисциплінарних санкцій.

До проекту закону «Про приватну детективну (розшукову) діяльність» № 3010-1 від 18.02.2020 потрібно внести зміни: а) для приведення визначення термінів у ст. 1 законопроекту у відповідність із правовим статусом органів державної влади і місцевого самоврядування, які можуть здійснювати свої функції лише як юридичні особи, а також, урахувавши, що замовником приватних детективних (розшукових) послуг можуть виступати громадські об'єднання без статусу юридичної особи, п. 1 ст. 1 викласти у такій редакції: «1) замовник приватних детективних (розшукових) послуг – фізична або юридична особа, громадське об'єднання, в інтересах яких здійснюється приватна детективна (розшукова) діяльність»; б) для забезпечення об'єктивності та неупередженості приватних детективів та їх об'єднань під час здійснення приватної детективної (розшукової) діяльності, для зниження впливу корупційних ризиків та підвищення прозорості їх функціонування п. 4 ст. 1 законопроекту викласти у такій редакції: «4) приватна детективна (розшукова) діяльність – дозволена Міністерством юстиції України підприємницька діяльність...» (і далі за текстом); в) з метою недопущення вилучення з числа правових актів, які становлять правову основу приватної детективної (розшукової) діяльності, підзаконних правових актів, якими визначаються порядок подання та особливості податкової звітності, вимоги до охорони праці тощо ст. 2 законопроекту викласти у такій редакції: «Правову основу приватної детективної (розшукової) діяльності становлять Конституція України, міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, цей Закон та інші законодавчі і підзаконні акти України»; г) у зв'язку з відсутністю наукових обґрунтувань необхідності об'єднанню приватних детективів у своєму найменуванні зазначати прізвище одного з його засновників, урахувавши, що це призведе до виникнення великої кількості об'єднань з ідентичними назвами внаслідок поширення в Україні певних прізвищ, у ч. 3 ст. 6 друге речення вилучити.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

Праці, у яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Мулявка Д. Г. Проблеми адміністративно-правового забезпечення приватної детективної та недержавної охоронної діяльності в Україні: монографія. Ірпінь: Університет державної фіскальної служби України, 2020. 404 с.

2. Мулявка Д. Г., Шопіна І. М., Шаймуродов Р. А. Професійна таємниця результатів приватної детективної (розшукової) діяльності: монографія. Київ: Видавництво Людмила, 2019. 96 с.

3. Мулявка Д. Г., Шопіна І. М., Бедренко М. А. Принципи приватної детективної (розшукової) діяльності: монографія. Київ: Видавництво Людмила, 2019. 88 с.

4. Мулявка Д. Г., Шопіна І. М., Шилле О. О. Правовий статус суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності: монографія. Київ: Видавництво Людмила, 2019. 108 с.

5. Мулявка Д. Г., Шопіна І. М., Шилле Д. А. Правове регулювання приватної детективної (розшукової) діяльності у зарубіжних державах: монографія. Київ: Видавництво Людмила, 2019. 100 с.

6. Мулявка Д. Г. Актуальні проблеми легалізації ринку детективних послуг: адміністративно-правовий аспект. *Юридичний бюлетень*. 2019. № 10. С. 108–113.

7. Мулявка Д. Г. До питання боротьби з фіктивними підприємствами в Україні. *Фінансове право*. 2010. № 2 (12). С. 20–23.

8. Мулявка Д. Г. Концептуальні підходи до розгляду приватної детективної та недержавної охоронної діяльності як категорії наукового пізнання. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2019. № 5–6. С. 69–73.

9. Мулявка Д. Г. Объект административно-правового обеспечения частной детективной и негосударственной охранной деятельности. *Danish Scientific Journal*. 2020. № 33. С. 16–18.

10. Мулявка Д. Г. Проблеми вдосконалення адміністративно-деліктного законодавства. *Фінансове право*. 2014. № 3. С. 65–68.

11. Мулявка Д. Г., Рекуненко Т. О. Информационно-аналитическая деятельность по противодействию налоговой преступности. *Криминологический журнал Байкальского государственного университета экономики и права*. 2013. № 2. С. 140–145.

12. Мулявка Д. Г., Рекуненко Т. О. Організація захисту інформації обмеженого доступу в інформаційних ресурсах ДПС України. *Митна справа*. 2012. № 2 (80). С. 324–329.

13. Мулявка Д. Г., Самілик Г. М. Актуальні завдання забезпечення фінансово-економічної безпеки держави. *Порівняльно-аналітичне право*. 2019. № 3. С. 231–235. URL: http://www.pap.in.ua/3_2019/62.pdf.

14. Мулявка Д. Г. Адміністративно-правове забезпечення приватної детективної (розшукової) діяльності. *Visegrad Journal on Human Rights* (Словакія). 2019. № 2. V. 1. С. 157–160.

15. Мулявка Д. Г. Адміністративно-правове забезпечення протидії правовому нігілізму під час здійснення недержавної охоронної та приватної детективної діяльності. *Наука і правоохорона*. 2017. № 3. Ч. 2. С. 156–160.

16. Мулявка Д. Г. Адміністративно-правові аспекти правового регулювання приватної детективної діяльності в Україні. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2019. № 3. С. 143–145.

17. Мулявка Д. Г. Взаємодія податкової міліції з іншими правоохоронними органами при розслідуванні злочинів у сфері оподаткування. *Фінансове право*. 2009. № 1 (7). С. 14–18.

18. Мулявка Д. Г. Види інформації з обмеженим доступом у діяльності суб'єктів приватної детективної (розшукової) та недержавної діяльності. *Visegrad Journal on Human Rights* (Словакія). 2020. № 1. С. 108–112.

19. Мулявка Д. Г. Гарантії здійснення недержавної охоронної та приватної детективної діяльності: адміністративно-правовий аспект. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. № 4 (29). Т. 2. С. 141–143.

20. Мулявка Д. Г. Государственная антикоррупционная политика. *Право.ua*. 2014. № 1. С. 134–137.

21. Мулявка Д. Г. До питання створення національної моделі адміністративно-правового забезпечення приватної детективної діяльності. *Вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2019. № 42. Т. 2. С. 22–24.

22. Мулявка Д. Г. Концептуальні засади підвищення правової культури приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності. *Jurnalul juridic național: teorie și practică*. 2020. № 1 (41). С. 54–56.

23. Мулявка Д. Г. Напрями удосконалення адміністративного законодавства в сфері правового забезпечення недержавної охоронної діяльності. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. № 3 (28). Т. 2. С. 90–92.

24. Мулявка Д. Г. Об'єкт адміністративно-правового забезпечення недержавної охоронної діяльності. *Право і суспільство*. 2020. № 1. С. 62–66.

25. Мулявка Д. Г. Понятие, формы и виды взаимодействия правоохранительных органов в противодействии совершению налоговых преступлений. *Leges et Viata*. 2011. № 8. С. 42–45.

26. Мулявка Д. Г. Соціальна зумовленість правового врегулювання відносин, що виникають під час здійснення приватної детективної та недержавної охоронної діяльності. *Порівняльно-аналітичне право*. 2019. № 6. С. 300–302. URL: http://www.pap.in.ua/6_2019/78.pdf.

27. Мулявка Д. Г. Сутнісні ознаки недержавної правоохоронної діяльності (на прикладі приватної детективної та недержавної охоронної діяльності). *Правова позиція*. 2020. № 1 (26). С. 64–67.

28. Мулявка Д. Г. Функции административно-правового обеспечения частной детективной и негосударственной охранной деятельности. *Leges et Viata*. 2020. № 1. С. 53–56.

29. Мулявка Д. Г., Бедренко М. А. Класифікація принципів приватної детективної діяльності. *Правові новели*. 2018. № 6. С. 181–185.

30. Мулявка Д. Г., Глазков Є. О. Допустимість доказів у кримінальному судочинстві, отриманих в результаті приватної детективної діяльності. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2018. Вип. 5. С. 110–113.

31. Мулявка Д. Г., Шаймуродов Р. А. Перспективи правового регулювання категорії «професійна таємниця приватної детективної (розшукової) діяльності». *Право і суспільство*. 2018. № 6. Ч. 2. С. 198–202.

32. Мулявка Д. Г., Шилле Д. А. Поняття та ознаки приватної детективної (розшукової) діяльності. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 2. С. 345–347. URL: http://www.pap.in.ua/2_2018/103.pdf.

33. Мулявка Д. Г., Шилле О. О. Зміст правового статусу суб'єктів оперативно-розшукової діяльності. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 4. С. 425–427. URL: http://www.pap.in.ua/4_2018/128.pdf.

34. Мулявка Д. Г., Шопіна І. М., Гречанюк С. К., Федчишина В. В. Совершенствование социального контроля как направления предупреждения преступности. *Всероссийский криминологический журнал*. 2019. Т. 13. № 3. С. 47–54. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/sovershenstvovanie-sotsialnogo-kontrolya-kak-napravleniya-preduprezhdeniya-prestupnosti/viewer>.

35. Muliavka D. Problems in Determination of the Essence and the Components of Administrative and Legal Status of the Subjects of Private Detective Activity. *Innovative Solutions in Modern Science (OAE)*. 2019. № 9 (36). С. 71–81.

Публікації, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Мулявка Д. Г. Поняття та зміст приватної детективної (розшукової) діяльності. *Приватна детективна (розшукова) діяльність в Україні: проблеми та перспективи*: матеріали науково-практичного семінару (м. Ірпінь, 31 січня 2018 р.). Ірпінь: Університет ДФС України, 2019. С. 43–46.

2. Мулявка Д. Г. Сутність принципів приватної детективної (розшукової) діяльності. *Сучасні питання розвитку приватної детективної (розшукової) діяльності в Україні*: матеріали науково-практичного семінару (24–25 січня 2020 р.). Ірпінь: Університет ДФС України, 2020. С. 28–31.

3. Мулявка Д. Г. Концептуальні засади організації приватної детективної (розшукової) діяльності в Україні. *Міжнародні стандарти приватних розслідувань*: матеріали науково-практичного семінару (м. Ірпінь, 26–27 жовтня 2019 р.). Ірпінь: Університет ДФС України, 2019. С. 42–46.

4. Мулявка Д. Г. Проблеми додержання вимог інформаційного законодавства під час реалізації принципів приватної детективної (розшукової) діяльності. *Формування нової парадигми кримінально-процесуальної та оперативно-розшукової діяльності в системі забезпечення економічної безпеки держави*: тези доповідей внутрівузівської інтернет-конференції (м. Ірпінь, 16 жовтня 2019 р.). Ірпінь: Університет ДФС України, 2019. С. 88–92.

5. Мулявка Д. Г. Види приватних детективних послуг, що надаються в Україні. *Пріоритетні напрямки розвитку правової системи України*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 25–26 січня 2019 р.). Львів: Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2019. С. 37–39.

6. Мулявка Д. Г. Особливості правового статусу суб'єктів приватної детективної (розшукової) діяльності. *Держава і право в умовах глобалізації: реалії та перспективи*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Дніпро, 1–2 лютого 2019 р.). С. 78–79.

7. Мулявка Д. Г. Додержання вимог інформаційного законодавства під час реалізації принципів приватної детективної (розшукової) діяльності. *Актуальні проблеми реформування системи законодавства України*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 25–26 січня 2019 р.). Запоріжжя: Запорізька міська громадська організація «Істина», 2019. С. 79–81.

8. Мулявка Д. Г. Правове регулювання приватної детективної (розшукової) діяльності в державах Європейського Союзу. *Теоретичні та практичні проблеми правового регулювання суспільних відносин*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 18–19 січня 2019 р.). Харків: ГО «Асоціація аспірантів-юристів», 2019. С. 96–98.

9. Мулявка Д. Г. Зарубіжний досвід забезпечення професійної таємниці результатів приватної детективної (розшукової) діяльності. *Верховенство права у процесі державотворення та захисту прав людини в Україні*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 8–9 лютого 2019 р.). Одеса: ГО «Причорноморська фундація права», 2019. С. 95–97.

10. Мулявка Д. Г. Інформаційне забезпечення оперативно-розшукової діяльності. *Економічна безпека держави: проблеми теорії та практики*

правоохоронного забезпечення: тези доповідей міжнародної науково-практичної конференції (м. Ірпінь, 30 березня 2019 р.). Ірпінь: Університет ДФС України, 2019. С. 86–88.

11. Мулявка Д. Г. Особливості використання результатів оперативно-розшукової діяльності у доказуванні. *Правові та організаційно-тактичні аспекти оперативно-розшукової діяльності у сфері забезпечення економічної безпеки України: тези доповідей науково-практичного семінару (м. Ірпінь, 29 січня 2019 р.).* Ірпінь: Університет ДФС України, 2019. С. 50–53.

12. Мулявка Д. Г. Порядок взаємодії податкової міліції з державними органами. *Податкова міліція: 21 рік на захисті економічної безпеки держави: тези доповідей науково-практичного семінару (м. Ірпінь, 6 лютого 2019 р.).* Ірпінь: Університет ДФС України, 2019. С. 51–53.

13. Мулявка Д. Г. Попередження фіктивного підприємництва оперативними підрозділами правоохоронних органів. *Фіктивне підприємництво як інструмент вчинення злочинів економічного спрямування: тези доповідей науково-практичного семінару (м. Ірпінь, 25 лютого 2019 р.).* Ірпінь: Університет ДФС України, 2019. С. 67–71.

14. Мулявка Д. Г. Адміністративно-правове забезпечення захисту інформації у діяльності суб'єктів недержавної охоронної і приватної детективної діяльності. *Modern Scientific and Technical Methods of Management Information Flow and their Influence on the Development of Society: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (м. Франкфурт-на-Майні, Німеччина, 24–25 лютого 2020 р.).* Франкфурт-на-Майні, 2020. С. 97–98.

15. Мулявка Д. Г. Приватна детективна та недержавна охоронна діяльність як суб'єкт наукового пізнання. *Goal and Role of World Science in Modernity: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Гельсінкі, Фінляндія, 9–10 березня 2020 р.).* Гельсінкі, 2020. С. 139–141.

АНОТАЦІЇ

Мулявка Д. Г. Адміністративно-правове забезпечення приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності. – *На правах рукопису.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Університет державної фіскальної служби України. Ірпінь, 2020; Тернопільський національний економічний університет. – Тернопіль, 2020.

У дисертації на основі комплексного аналізу доктринальних джерел, законодавства України та зарубіжних держав, а також правозастосовної практики охарактеризовано сутність та особливості адміністративно-правового забезпечення приватної детективної (розшукової) і недержавної охоронної діяльності та запропоновано шляхи його вдосконалення.

Автором досліджено особливості концептуальних підходів до розгляду приватної детективної (розшукової) та недержавної охоронної діяльності як категорії наукового пізнання. Визначено суттєві властивості об'єкта і суб'єктів

адміністративно-правового забезпечення приватної детективної та недержавної охоронної діяльності.

Запропоновано авторську класифікацію функцій адміністративно-правового забезпечення недержавної охоронної та приватної детективної діяльності за епістемологічним критерієм. Окрему увагу приділено дослідженню гарантій законності приватної детективної та недержавної охоронної діяльності.

Автором систематизовано зміст 13 проєктів законів України про приватну детективну (розшукову) діяльність (послуги), які перебували на розгляді у Верховній Раді України у період з 2000 до 2020 р., і зроблено Визначено, що основними адміністративно-правовими засобами, які мають використовуватися для вирішення наявних проблем, повинні стати нормотворчі засоби, ліцензування приватної детективної діяльності, її сертифікація, а також заходи, що пов'язані з реалізацією адміністративно-юрисдикційних повноважень правоохоронних органів у сфері контролю за здійсненням приватної детективної (розшукової) діяльності.

За результатами наукового аналізу розроблено пропозиції та рекомендації щодо внесення змін і доповнень до законів України «Про охоронну діяльність», «Про Національну поліцію», «Про захист персональних даних», «Про ліцензування видів господарської діяльності», «Про запобігання корупції», а також аргументація щодо необхідності у прийнятті Закону України «Про приватну детективну (розшукову) діяльність».

Ключові слова: адміністративно-правове забезпечення, адміністративно-правові відносини, адміністративно-правовий механізм, приватна детективна (розшукова) діяльність, недержавна охоронна діяльність.

Мулявка Д. Г. Административно-правовое обеспечение частной детективной (розыскной) и негосударственной охранной деятельности. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени доктора юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право, информационное право. – Университет государственной фискальной службы Украины. Ирпень, 2020; Тернопольский национальный экономический университет. – Тернополь, 2020.

В диссертации на основе комплексного анализа доктринальных источников, законодательства Украины и зарубежных государств, а также правоприменительной практики охарактеризованы сущность и особенности административно-правового обеспечения частной детективной (розыскной) и негосударственной охранной деятельности и предложены пути его совершенствования.

Автором исследованы особенности концептуальных подходов к рассмотрению частной детективной (розыскной) и негосударственной охранной деятельности как категории научного познания. Определены существенные свойства объекта и субъектов административно-правового обеспечения частной детективной и негосударственной охранной деятельности.

Предложена авторская классификация функций административно-правового обеспечения негосударственной охранной и частной детективной деятельности по эпистемологическому критерию. Особое внимание уделено исследованию гарантий законности частной детективной и негосударственной охранной деятельности.

Автором систематизировано содержание 13 проектов законов Украины о частной детективной (розыскной) деятельности (услуги), которые находились на рассмотрении в Верховной Раде Украины в период с 2000 по 2020 г., и сделан вывод о тенденциях развития законотворческой деятельности в исследуемой сфере. Определено, что ключевыми административно-правовыми средствами, которые необходимо использовать для решения существующих проблем, должны стать нормотворческие средства, лицензирование частной детективной деятельности, ее сертификация, а также меры, связанные с реализацией административно-юрисдикционных полномочий правоохранительных органов в сфере контроля за осуществлением частной детективной (розыскной) деятельности.

По результатам научного анализа разработаны предложения и рекомендации по внесению изменений и дополнений в законы Украины «Об охранный деятельности», «О Национальной полиции», «О защите персональных данных», «О лицензировании видов хозяйственной деятельности», «О предотвращении коррупции», а также аргументация о необходимости принятия Закона Украины «О частной детективной (розыскной) деятельности».

Ключевые слова: административно-правовое обеспечение, административно-правовые отношения, административно-правовой механизм, частная детективная (сыскная) деятельность, негосударственная охранный деятельность.

Mulyavka D. G. Administrative and legal support of private detective (search) and private security activities. – On the rights of the manuscript.

The dissertation for the degree of Doctor of Law in the specialty 12.00.07 – administrative law and process; financial law, information law. – University of the State Fiscal Service of Ukraine. Irpin, 2020; Ternopil National Economic University, Ternopil, 2020.

In the dissertation, based on a comprehensive analysis of doctrinal sources, the legislation of Ukraine and foreign countries, as well as law enforcement practice, the nature and features of the administrative and legal support of private detective (search) and non-state security activities are described and ways to improve it are proposed.

The author explores the features of conceptual approaches to the consideration of private detective (search) and private security activities as a category of scientific knowledge. The essential properties of the object and the subjects of administrative and legal support of private detective and private security activities are determined.

An author's classification of the functions of administrative and legal support of private security and private detective activities according to epistemological criteria is proposed. Particular attention is paid to the study of the guarantees of legality of private detective and private security activities.

The author systematized the content of 13 draft laws of Ukraine on private detective (search) activities (services), which were under consideration in the Verkhovna Rada of Ukraine from 2000 to 2020 and a conclusion is drawn on the development trends of legislative activity in the field under study. The features of the current state of the development of administrative and legal support for private detective (search) and non-state security activities are described, on the basis of which it is determined that the main administrative and legal means that should be used to solve existing problems should be standard-setting means, as well as licensing of private detective activities, its certification, as well as measures related to the implementation of the administrative and jurisdictional powers of law enforcement agencies in the field of control over the implementation of private detective (search) activities.

An understanding of the concept of «professional secret» was further developed in the work. A list of prohibitions and restrictions on the use of information containing professional secrets of private detective (search) and private security activities is proposed.

The author argued the expediency of legislative regulation of the organization, licensing, implementation of private detective (detective) activities and control over the provision of private detective services, which was positively confirmed in such countries as the UK, Israel, Spain, Italy, India, Canada, Kyrgyzstan, Latvia, Lithuania, Moldova, Mexico, Norway, Portugal, USA, France, Japan.

Based on the results of the scientific analysis, proposals and recommendations were developed on making amendments and additions to the Laws of Ukraine «On Security Activities», «On the National Police», «On the Protection of Personal Data», «On Licensing of Economic Activities», and «On Prevention of Corruption», as well as argumentation on the need to adopt the Law of Ukraine «On private detective (search) activity».

Key words: administrative and legal support, administrative and legal relations, administrative and legal mechanism, private detective (detective) activity, private security activity.

Підписано до друку 18.11.2020 р.
Формат 60x90/16. Гарнітура Times.
Папір офсетний. Друк на дублікаторі.
Умов. друк. арк. 1,9. Обл.-вид. арк. 2,0.
Зам. № А034-20. Тираж 100 прим.

Видавець та виготовлювач
Західноукраїнський національний університет
вул. Львівська, 11, м. Тернопіль 46009

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців ДК № 3467 від 23.04.2009 р.*

Видавничо-поліграфічний центр «Економічна думка ЗУНУ»
вул. Бережанська, 2, м. Тернопіль 46009
тел. (0352) 47-58-72
E-mail: edition@tneu.edu.ua